

12 juni 2026 (update)

Oorspronkelijke taal: Nederlands

COI FOCUS

MOLDAVIË

De Romaminderheid

Disclaimer:

Dit COI-product is, overeenkomstig de [richtlijnen van de Europese Unie](#) voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en de van kracht zijnde wettelijke bepalingen, opgesteld door Cedoca, de dienst die binnen het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) verantwoordelijk is voor onderzoek naar informatie over herkomstlanden. Het document levert informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en velt geen oordeel over de grond van het verzoek om internationale bescherming.

Dit document, opgesteld binnen een afgesproken tijdbestek, steunt op een zo ruim mogelijke waaier aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie met bijzondere aandacht voor de toetsing en kruiscontrole van de bronnen. Cedoca probeert alle relevante aspecten van het onderwerp van dit COI-product te behandelen, maar de informatie in dit document is niet noodzakelijk exhaustief. Als dit document bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemt, betekent dit niet dat ze niet hebben plaatsgevonden of niet bestaan. Alle gebruikte bronnen krijgen een gedetailleerde bronvermelding.

This COI product was produced by Cedoca, the country of origin information research unit of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons (CGRS). It follows the [Common EU Guidelines](#) for processing country of origin information (April 2008) and was drafted in accordance with applicable legal provisions. It aims to provide information for the processing of individual applications for international protection. It does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of applications for international protection.

This report was prepared within an allotted timeframe, using a wide range of carefully selected public information with a constant attention to crosschecking sources. While Cedoca has endeavoured to cover all aspects relevant to the subject of this COI report, the information provided is not necessarily exhaustive. The absence of a specific event, person or organisation from this report should not be taken to imply that the event did not take place or that the person or organisation does not exist. All sources are referenced.

Samenvatting

Een kwart van de bevolking in Moldavië behoort tot een etnische minderheid. Roma zijn volgens de recentste volkstelling van 2024 met 9.300 personen, goed voor 0,4 % van de totale bevolking. Dit is vermoedelijk een onderschatting aangezien Roma vaak terughoudend zijn om hun etniciteit te registreren vanwege stigma.

De meeste Roma wonen in het noorden van Moldavië, vooral in stedelijke gebieden. Een meerderheid leeft in slechte huisvestingsomstandigheden, zonder toegang tot stromend water, sanitair of verwarming. Vooral op het platteland is er een beperkte toegang tot stromend water en riolering. Waar nutsvoorzieningen bestaan, zijn ze minder toegankelijk voor Roma dan voor niet-Roma. In 2025 is deze kloof het grootst voor toegang tot aardgas, vermoedelijk door de economische crisis en stijgende gasprijzen. Verder is er een algemeen tekort aan sociale huisvesting.

In 2026 is er een nieuw programma voor Roma-inclusie in ontwikkeling voor de periode 2027-2030 als voortzetting van het vorige (2022-2025). Een gebrek aan financiering belemmert de implementatie van nationale programma's en actieplannen. Een positieve verwezenlijking volgens de Europese Commissie is de aanstelling van Romabemiddelaars in verschillende gemeentes. In 2025 zijn er 51 Romabemiddelaars actief. Zij vormen een brug tussen de Romagemeenschap en de lokale autoriteiten en dragen bij tot de inclusie van Roma. Zij staan Roma bij in de toegang tot onder meer onderwijs, tewerkstelling en huisvesting. Hoewel de lonen van de bemiddelaars zijn opgetrokken, blijven betere werkomstandigheden nodig.

Roma behoren tot de kwetsbaarste minderheidsgroepen en lopen een verhoogd risico op armoede, vooroordelen en sociale uitsluiting, zijn vaak ongeletterd, laaggeschoold, ondervertegenwoordigd in de besluitvorming, hebben minder toegang tot de gezondheidszorg en kennen hogere werkloosheidscijfers dan niet-Roma. Roma verrichten voornamelijk informeel werk. Ze zijn vatbaar voor economische uitbuiting door werkgevers en discriminatie in hun zoektocht naar werk. Een beperkt aantal Roma heeft recht op een werkloosheidsuitkering, vaak omwille van langdurige werkloosheid in combinatie met informele arbeid. Romagezinnen hebben recht op sociale bijstand. Kinderbijslag is voor Roma een belangrijke bron van inkomsten.

Volgens een bevraging van de Moldavische ngo Partnership for Development Centre (CPD) in 2025 ervaren Roma hun etniciteit steeds minder als een belemmering voor de toegang tot publieke diensten. Inspanningen om discriminatie te bestrijden en inclusie te promoten zijn hiervoor een mogelijke verklaring. Toch blijven subtiele en geïnstitutionaliseerde vormen van uitsluiting bestaan.

Het gezondheidssysteem streeft naar toegankelijkheid voor iedereen. In 2024 heeft iets meer dan de helft van de Roma een ziekteverzekering, tegenover bijna driekwart van de totale bevolking in 2025. Een verklaring hiervoor is dat veel mannen die informeel werk verrichten geen ziekteverzekering krijgen via hun werkgever. Roma ondervinden hindernissen bij de toegang tot gezondheidszorg door het ontbreken van een ziekteverzekering, dure medicatie, een discriminerende houding van medisch personeel en de afstand tot medische voorzieningen. De overheid komt tussen in de ziektekosten voor bepaalde categorieën personen, onder wie kinderen, studenten, zwangere vrouwen, ouders van minstens vier kinderen, mensen met een handicap en gepensioneerden.

Basisonderwijs is gratis, maar de kwaliteit kan volgens UNICEF beter. Roma verlaten vaak vroegtijdig school, in het bijzonder Romameisjes die vaak op jonge leeftijd trouwen. Toch lijken maatregelen om meer Romakinderen naar school te krijgen een effect te hebben. In 2025 stijgt het aantal ingeschreven Romakinderen sterk, net zoals Roma met een studiebeurs in het hoger onderwijs.

Romavrouwen zijn extra kwetsbaar omwille van hun etnie en gender. Hun ondergeschikte rol binnen de Romagemeenschap en financiële afhankelijkheid verhogen het risico op huiselijk geweld. Romavrouwen kunnen in mindere mate rekenen op bescherming en gespecialiseerde ondersteuning doordat politieagenten huiselijk geweld vaak beschouwen als een interne aangelegenheid. De Verenigde Naties organiseert bewustmakingscampagnes om Romavrouwen te informeren over hun rechten.

Stereotypes over Roma dragen bij tot sociale uitsluiting, net zoals haatdragende uitspraken van publieke figuren en mediakanalen. Geweldsincidenten tegen Roma komen voor, maar er zijn geen indicaties dat dit systematisch gebeurt. De European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) meldt in 2024 gewelddadige aanvallen tegen Roma zonder het aantal incidenten te duiden. In 2023 registreert het mensenrechtendepartement van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) één haatmisdrijf tegen Oekraïense Roma. Hoewel haatspraak en haatmisdrijven zijn opgenomen als strafrechtelijke feiten, worden klachten hieromtrent meestal onvoldoende onderzocht.

Er zijn meldingen van etnische profilering ten aanzien van Roma door de ordediensten, ondanks vormingen hierover. Daarnaast zijn er overlegmomenten tussen Romabemiddelaars en de politie ter bevordering van hun onderlinge relatie. Uit de CPD-bevraging blijkt dat meer Roma dan niet-Roma vertrouwen hebben in de politie. Er is een redelijke bereidheid bij Roma om huiselijk geweld te melden aan de politie. Toch blijven er hindernissen bestaan om de politie te contacteren. Dat kan gaan over administratieve belemmeringen, een gebrek aan vertrouwen in een doeltreffende interventie of angst voor consequenties.

Roma kunnen bij verschillende officiële instanties terecht voor de bescherming van hun rechten: de Ombudsman en de Equality Council. Deze kunnen klachten over discriminatie onafhankelijk onderzoeken en aanbevelingen geven, maar kunnen geen beslissingen over mensenrechtenkwesties afdwingen. De Equality Council mag boetes uitschrijven en kan een verzoek indienen bij het Openbaar Ministerie om een strafzaak op te starten. Het Interethnic Relations Agency staat in voor de bevordering van interetnische relaties. De National Council for State Guaranteed Legal Aid voorziet (gedeeltelijke) gratis rechtsbijstand voor personen met een inkomen dat maximum 30 % boven het minimumloon ligt.

Daarnaast zijn er verschillende Romaorganisaties actief die zich engageren om gelijke rechten te promoten, de inclusie van Roma te bevorderen en de negatieve houding tegenover Roma te veranderen.

Summary

One quarter of Moldova's population belongs to an ethnic minority. According to the 2024 census, there are 9,300 Roma people in Moldova, accounting for 0.4% of the total population. However, this figure is likely to be an underestimate, as Roma people are often reluctant to declare their ethnicity due to stigma.

Most Roma people live in northern Moldova, primarily in urban areas. Many live in poor housing conditions without access to running water, sanitation or heating. Access to running water and sewage is particularly limited in rural areas. Where utilities do exist, they are less accessible to Roma than to non-Roma. In 2025, the gap was widest regarding access to natural gas, presumably due to the economic crisis and rising gas prices. Furthermore, there is a general shortage of social housing.

A new programme for Roma inclusion is currently being developed for the period 2027–2030, as a continuation of the previous programme (2022–2025). A lack of funding is hindering the implementation of national programmes and action plans. According to the European Commission, the appointment of Roma mediators in various municipalities is a positive development. In 2025, 51 Roma mediators were in post. They act as a bridge between the Roma community and local authorities, contributing to the inclusion of the Roma community. They help Roma people access education, employment, housing, and other services. Although the mediators' salaries have increased, better working conditions are still necessary.

The Roma are one of the most vulnerable minority groups, facing an increased risk of poverty, prejudice and social exclusion. They are often illiterate and have low levels of education. They are under-represented in decision-making processes, have less access to healthcare, and experience higher unemployment rates than non-Roma people. Roma people mainly perform informal work. They are susceptible to economic exploitation by employers and discrimination when searching for work. Due to long-term unemployment combined with informal work, only a limited number of Roma are entitled to unemployment benefits. Roma families are entitled to social assistance. Child benefit is an important source of income for the Roma community.

A 2025 survey by the Moldovan NGO Partnership for Development Centre (CPD) found that fewer Roma perceived their ethnicity as a barrier to accessing public services. This may be due to efforts to combat discrimination and promote inclusion. Nevertheless, subtle and institutionalised forms of exclusion persist.

The healthcare system aims to be accessible to all. In 2024, just over half of the Roma population had health insurance, compared to almost three-quarters of the total population in 2025. One reason for this disparity is that many men employed in the informal sector do not receive health insurance from their employer. The Roma community faces barriers to accessing healthcare due to a lack of health insurance, expensive medication, discriminatory attitudes from medical staff, and the distance to medical facilities. The government subsidises healthcare costs for certain groups, including children, students, pregnant women, parents of at least four children, disabled people and pensioners.

Although primary education is free, UNICEF says that the quality could be improved. Roma children, particularly girls, often leave school early to get married. Nevertheless, initiatives aimed at increasing the number of Roma children in education appear to be having an effect. In 2025, the number of Roma children enrolled in education increased sharply, as did the number of Roma students receiving scholarships for higher education.

Roma women are particularly vulnerable due to their ethnicity and gender. Their subordinate role within the Roma community and financial dependence increase the risk of domestic violence. Roma women are less likely to receive protection and specialised support because police officers often regard

domestic violence as an internal matter. The United Nations organises awareness-raising campaigns to inform Roma women about their rights.

Stereotypes about the Roma community contribute to social exclusion, as do hateful statements made by public figures and the media. While incidents of violence against Roma do occur, there is no evidence to suggest that this is happening systematically. In 2024, the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) reported violent attacks against Roma, but did not specify the number of incidents. In 2023, the Organisation for Security and Cooperation in Europe's (OSCE) human rights department recorded one hate crime against Ukrainian Roma. Although hate speech and hate crimes are criminal offences, complaints in this regard are not usually investigated sufficiently.

There are reports of ethnic profiling of Roma by law enforcement agencies, despite training on this issue. Consultation meetings are also held between Roma mediators and the police to improve their relationship. The 2025 CPD survey shows that Roma are more likely than non-Roma to have confidence in the police. There is reasonable willingness among the Roma community to report domestic violence to the police. Nevertheless, there remain obstacles to contacting the police. These may include administrative barriers, a lack of confidence in the effectiveness of police intervention, or fear of potential consequences.

The Roma can turn to official bodies for protection of their rights, such as the Ombudsman and the Equality Council. While these bodies can independently investigate complaints of discrimination and make recommendations, they cannot enforce decisions on human rights issues. However, the Equality Council is authorised to impose fines and can request that the Public Prosecutor's Office initiate criminal proceedings. The Interethnic Relations Agency is responsible for promoting inter-ethnic relations. The National Council for State-Guaranteed Legal Aid provides free or subsidised legal aid to individuals whose income is no more than 30% above the minimum wage.

In addition, various Roma organisations are active in promoting equal rights, fostering inclusion and changing negative attitudes towards the Roma community.

Inhoudstafel

Samenvatting	2
Summary	4
Lijst van afkortingen	7
Inleiding	8
1. Demografische gegevens	9
2. Beleidskader voor de inclusie van Roma	11
3. Deelname aan het maatschappelijke leven	13
3.1. Tewerkstelling	14
3.2. Huisvesting	15
3.3. Gezondheidszorg	17
3.4. Onderwijs	18
3.5. Romavrouwen	19
3.6. Politieke participatie	22
4. Interetnische verhoudingen	23
4.1. (In)tolerantie	23
4.2. Haatspraak en haatmisdrijven	24
5. Rechtsmiddelen	26
5.1. Wettelijk kader	26
5.2. Rechtspraak en toegang tot justitie	27
5.3. Toegang tot politie.....	28
5.4. Buitengerechtelijke instanties.....	29
5.4.1. De Ombudsman	29
5.4.2. Equality Council.....	30
6. Roma-organisaties	31
Bibliografie	32

Lijst van afkortingen

AI	Artificial Intelligence
ANEF	National Employment Agency
ANMC	Asociației Naționale a Mediatorilor Comunitari (National Association of Community Mediators)
CoE	Council of Europe
CERD	Committee for the Elimination of Racial Discrimination
CNR	Centrul Național al Romilor (National Roma Center)
CNAJGS	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (National Council for State Guaranteed Legal Aid)
CPD	Partnership for Development Centre
CVR	Coalita Vocea Romilor (Voice of Roma Coalition)
ECRI	European Commission against Racism and Intolerance
EEF	East Europe Foundation
ESMF	Environmental and Social Management Framework
GRETA	Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings of the Council of Europe
GREVIO	Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence
ILO	International Labour Organization
IOM	International Organization for Migration
IRA	Interethnic Relations Agency
LGBTI	Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex persons
LGBTQI+	Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer and Intersex persons, including other diverse sexual orientations, romantic attractions and gender
NBS	National Bureau of Statistics
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
ODIHR	Office for Democratic Institutions and Human Rights
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
PISA	Programme for International Student Assessment
UN-CERD	United Nations Committee for the Elimination of Racial Discrimination
UN Moldova	United Nations Moldova
UNDP	United Nations Development Programme
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund
USDOS	United States Department of State
VN	Verenigde Naties

Inleiding

Voor deze COI Focus onderzocht Cedoca de mensenrechten- en socio-economische situatie van de Romaminderheid in Moldavië. Cedoca ging hierbij na welke maatregelen de Moldavische autoriteiten nemen ter bevordering van de maatschappelijke integratie van de Romaminderheid. Daarnaast onderzocht Cedoca de beschermingsmogelijkheden voor Roma in het geval zij het slachtoffer zijn van discriminatie of misdrijven die zijn ingegeven door raciale onverdraagzaamheid. Cedoca toetste hierbij de situatie van Roma af tegenover die van de rest van de Moldavische bevolking.

Dit document is een update van een gelijknamige COI Focus van 4 maart 2022. Cedoca sloot dit onderzoek af op 26 mei 2026.

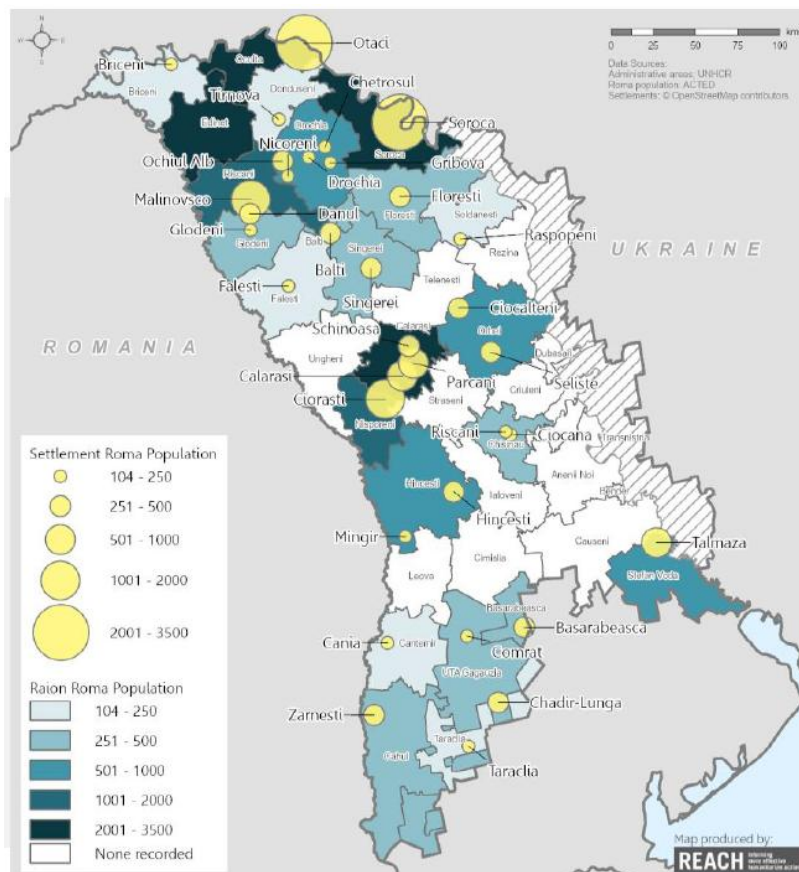
Hoofdstuk één schetst de demografische gegevens van de Romabevolking in Moldavië, alsook de geografische spreiding van deze bevolkingsgroep. Hoofdstuk twee geeft weer welke inspanningen de Moldavische autoriteiten nemen voor de inclusie van Roma in de maatschappij. Hoofdstuk drie behandelt de toegang van Roma tot tewerkstelling, huisvesting, onderwijs en gezondheidszorg. De situatie voor Romavrouwen en politieke participatie worden hier eveneens toegelicht. In hoofdstuk vier komen de interetnische verhoudingen in Moldavië aan bod. Hoofdstuk vijf geeft weer op welke rechtsmiddelen Roma kunnen rekenen. Het laatste hoofdstuk geeft een zicht op de Romaorganisaties die actief zijn in Moldavië.

Voor dit onderzoek raadpleegde Cedoca rapporten van internationale instanties en organisaties zoals het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (United States Department of State, USDOS), Freedom House, de Raad van Europa en de Europese Commissie (EC). De Raad van Europa toont zich bijzonder actief in Moldavië wat betreft de opvolging van sociale rechten voor etnische minderheden en de strijd tegen discriminatie. Cedoca consulteerde de recentste verslaggeving van de Raad van Europa over Moldavië, alsook het laatste rapport van de European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) en dat van het UN Committee for the Elimination of Racial Discrimination (CERD), beide gepubliceerd in 2024. Cedoca deed ook beroep op de rapporten gepubliceerd door de Moldavische Equality Council en People's Advocate of Ombudsman, alsook publicaties van de Moldavische ngo Partnership for Development Centre (CPD). Daarnaast zocht Cedoca in open bronnen via Google naar informatie over Roma in Moldavië.

1. Demografische gegevens

Volgens de recentste volkstelling van 2024 identificeert 76,7 % van de bevolking zich als een etnische Moldaviër. Op een totaal van 2,4 miljoen inwoners behoort net geen kwart tot een etnische minderheid: 8 % Roemenen, 5,1 % Oekraïners, 4 % Gagaoezen, 3,4 % Russen, 1,6 % Bulgaren en 0,4 % Roma.¹

Het aantal personen dat zich in 2024 identificeert als Roma, 9.300 in totaal, is vergelijkbaar met de vorige census in 2014.² Andere bronnen schatten het werkelijke aantal Roma aanzienlijk hoger in.³ Een Duits ontwikkelingsagentschap, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, brengt de Romagemeenschap in 2021 in kaart en komt uit op 27.900 Roma.⁴ Volgens gegevens verzameld door lokale Romabemiddelaars (*community mediators*) in alle regio's van Moldavië in november 2022, telt het land 20.570 Moldavische Roma. Hun geografische spreiding wordt weergegeven op onderstaande kaart van Acted, een mensenrechtenorganisatie die sinds maart 2022 actief is in Moldavië.⁵

Afbeelding 1. Locations and size of Roma populations in Moldova, November 2022⁶

¹ Moldpress, 20/10/2025, [url](#)

² Moldpress, 20/10/2025, [url](#)

³ Goethe Institut (Radu I.), 02/11/2022, [url](#); Acted Moldova, 12/04/2023, [url](#)

⁴ USDOS, 30/03/2023, p. 39, [url](#)

⁵ Acted Moldova, 12/04/2023, [url](#)

⁶ Acted Moldova, 12/04/2023, [url](#)

Een verklaring voor het verschil tussen officiële cijfergegevens en ramingen over het aantal Roma, ligt volgens experts in het feit dat Roma historisch gezien terughoudend zijn om hun etniciteit te registreren vanwege stigma. Experts, zo stelt Radio Moldova, schatten dat het werkelijke aandeel van de Roma oploopt tot 1,5 % van de bevolking in plaats van 0,4 % volgens de recentste volkstelling.⁷

De meeste Roma wonen in het noorden van het land, maar vormen nergens een meerderheid.⁸ Op basis van gegevens van Acted woont 72 % van de Roma eind 2022 in een stedelijke omgeving.⁹ De grootste Romapopulatie, naar schatting 2.000 personen, is gevestigd in de gemeente Soroca, gelegen in het noordoosten van Moldavië aan de grens met Oekraïne. De wijk genaamd Gypsy Hill in Soroca wordt onofficieel de Romahoofdstad van Moldavië genoemd. Een van zijn inwoners is Artur Cerari, de voorzitter van de Roma Association in Moldavië. Hij wordt beschouwd als de nationale Romaleider. Hij draagt de titel Baron of King of Roma.¹⁰

Geboorteregistratie is niet ingeburgerd bij Romafamilies in Moldavië, vooral in landelijke gebieden, waardoor zij vaak geen geboortecertificaat hebben.¹¹ Sommige families vragen nooit een geboorteakte aan omdat de administratieve procedures voor hen te ingewikkeld zijn en omdat zij het belang ervan onvoldoende inzien. Het gevolg is dat volledige gezinnen, inclusief kinderen, buiten het systeem van sociale bescherming en maatschappelijke integratie vallen.¹² Zo kunnen zij hindernissen ondervinden in de toegang tot openbare diensten, zoals onderwijs.¹³

Sinds de inval van de Russische Federatie in Oekraïne in februari 2022 zijn meer dan 700.000 vluchtelingen uit Oekraïne aangekomen in Moldavië.¹⁴ Hiervan verblijven er eind 2025 nog 138.000 in Moldavië, goed voor 5 % van de bevolking.¹⁵ De Roma Task Force, opgericht in 2022 als reactie op de vluchtelingenstroom uit Oekraïne, registreert in juli 2024 net geen 1.700 Oekraïense Romavluchtelingen. In 2024 woont de helft van hen in de regio Transnistrië. In 2023 was dat nog een derde.¹⁶ Volgens het Migration Policy Institute hebben zo'n 40.000 Oekraïense Roma tegen februari 2023 onderdak gezocht in Moldavië. Deze bron licht toe dat er geen consensus is over het werkelijke aantal Romavluchtelingen dat in Moldavië is gebleven.¹⁷

Het European Roma Rights Centre (ERRC) stelt dat de meeste Romavluchtelingen in Moldavië, in tegenstelling tot andere vluchtelingen uit Oekraïne, niet zijn verder gereisd naar andere bestemmingen in de EU omdat zij geen identiteitsdocumenten hebben of onvoldoende financiële middelen. Het ontbreken van identiteitsdocumenten vormt een belangrijke hindernis voor Roma om de tijdelijke beschermingsstatus te krijgen, net zoals het ontbreken van een officieel huurcontract.¹⁸ Uit een bevraging van de Roma Task Force in 2024 blijkt dat 70 % over de tijdelijke beschermingsstatus beschikt, en 31 % het Moldavisch staatsburgerschap of een andere verblijfstitel heeft. Een minderheid (2 %) is staatloos, heeft een lopende asielaanvraag of moet zijn wettelijke status nog in orde brengen. Een ander deel van de bevrageden (7 %) wil hierover geen informatie delen.¹⁹

⁷ Radio Moldova, 19/03/2024, [url](#)

⁸ Acted Moldova, 12/04/2023, [url](#); The Calvert Journal (Erizanu P.), 19/05/2021, [url](#)

⁹ Acted Moldova, 12/04/2023, [url](#)

¹⁰ The Calvert Journal (Erizanu P.), 19/05/2021, [url](#)

¹¹ USDOS, 30/03/2021, p. 36, [url](#); USDOS, 30/03/2023, p. 39, [url](#); USDOS, 22/04/2024, [url](#)

¹² OHCHR, 13/09/2024, [url](#)

¹³ USDOS, 30/03/2023, p. 39, [url](#); USDOS, 22/04/2024, [url](#)

¹⁴ OSCE-PA, 02/07/2023, p. 2, [url](#); CoE, 18/10/2023, p. 21, [url](#)

¹⁵ Migration Policy Institute (Solf B., O'Neill C.), 04/12/2025, [url](#)

¹⁶ UNHCR, 30/05/2025, [url](#); Roma Task Force, 01/07/2024, [url](#); ERRC (Zalesak M.), 17/06/2024, p. 37, [url](#)

¹⁷ Migration Policy Institute (Solf B., O'Neill C.), 04/12/2025, [url](#)

¹⁸ ERRC (Zalesak M.), 17/06/2024, pp. 37-39, [url](#)

¹⁹ UNHCR, 30/05/2025, p. 5, [url](#)

Het ERRC bekritiseert de manier waarop de Oekraïense Romavluchtelingen in Moldavië worden opgevangen en behandeld. Zo worden zij ondergebracht in afzonderlijke centra voor Roma in armzalige omstandigheden. Tal van Roma zijn teruggekeerd naar Oekraïne omdat zij niet de middelen hadden om in Moldavië te blijven.²⁰ Het adviescomité van de Raad van Europa wijst eveneens op de gedifferentieerde, en volgens de People's Advocate of Ombudsman stigmatiserende, behandeling van Romavluchtelingen uit Oekraïne in opvangcentra.²¹ Bijkomend stelt het adviescomité, net zoals het ERRC, vast dat een beperkt aantal Romakinderen van Oekraïense vluchtelingen onderwijs volgt in Moldavië, in tegenstelling tot andere vluchtelingen uit Oekraïne.²² De Parlementaire Assemblee van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) vermeldt uitdagingen voor Romavluchtelingen uit Oekraïne op het gebied van huisvesting, tewerkstelling en toegang tot basisdiensten. Zij lopen hierdoor een risico op mensenhandel en andere vormen van uitbuiting, vooral bij tewerkstelling.²³ Ook de European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) stelt in 2024 dat er aanwijzingen zijn dat etnische Romavluchtelingen uit Oekraïne gesegregeerd worden bij de opvang in Moldavië. Hierbij zou er sprake zijn van ondermaatse levensomstandigheden in de opvangcentra waar Roma verblijven.²⁴

In 2024 zijn er nog steeds twee centra waar hoofdzakelijk Roma worden opgevangen. In 2024 wordt het aantal opvangcentra geleidelijk verder afgebouwd, waardoor Romavluchtelingen op de reguliere huurmarkt terechtkomen. De armste en kwetsbaarste personen, met name Roma, ondervinden hierbij problemen.²⁵ Zo worden Romavluchtelingen regelmatig geconfronteerd met discriminatie op de huurmarkt. In 2024 verblijft nog 18 % van de Romavluchtelingen in een opvangcentrum, tegenover 44 % in 2023.²⁶ Over 2025-2026 kon Cedoca binnen het tijdsbestek van dit onderzoek geen informatie terugvinden.

2. Beleidskader voor de inclusie van Roma

De Moldavische autoriteiten hebben sinds 2011 verschillende nationale programma's met bijbehorend actieplan voor de integratie van Roma goedgekeurd.²⁷ Tijdens het schrijven van deze COI Focus is er een nieuw nationaal programma ter ondersteuning van de Romabevolking in ontwikkeling voor de periode 2027-2030. Het doel hiervan is om het vorige programma voor de periode 2022-2025 verder te zetten, waarbij de focus ligt op onderwijs, sociale dienstverlening en politieke inclusie.²⁸ Hierin zijn maatregelen opgenomen om de tewerkstelling van Roma aan te moedigen, inclusief in de publieke sector. Daarnaast beoogt het programma verzekerde toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en andere openbare diensten, zonder discriminatie. Andere doelstellingen hebben te maken met het versterken van de status van Romabemiddelaars zodat deze de Romagemeenschap beter kunnen ondersteunen, informeren, begeleiden, enzovoort.²⁹

Het actieplan voor de periode 2021-2024 is onder andere gericht op de bestrijding van discriminatie met behulp van de Equality Council die verantwoordelijk is om klachten over discriminatie te onderzoeken en aanbevelingen te maken om discriminatie te bestrijden (zie [5.4.2. Equality Council](#)).

²⁰ ERRC (Popenko V.), 25/04/2022, [url](#)

²¹ CoE, 18/10/2023, p. 25, [url](#)

²² CoE, 18/10/2023, p. 25, [url](#); ERRC (Zalesak M.), 17/06/2024, pp. 41-42, [url](#)

²³ OSCE-PA, 02/07/2023, p. 15, [url](#)

²⁴ ECRI, 12/11/2024, pp. 30-31, [url](#)

²⁵ ERRC (Zalesak M.), 17/06/2024, p. 40, [url](#)

²⁶ UNHCR, 30/05/2025, p. 2, [url](#)

²⁷ CoE, 18/10/2023, p. 16, [url](#)

²⁸ UN Moldova, 03/04/2026, [url](#)

²⁹ Government of the Republic of Moldova, 03/08/2022, [url](#)

De Audiovisual Council is bevoegd om te reageren op haatspraak in de media.³⁰ Daarnaast staat het Interethnic Relations Agency (IRA) in voor de bevordering van relaties met nationale minderheden. Dit agentschap maakt deel uit van een nationale strategie ter versterking van interetnische relaties voor de periode 2017-2027.³¹ Sinds 2020 heeft de eerste minister een adviseur over mensenrechten en interetnische relaties.³²

In maart 2026 zijn er gesprekken over het opstellen van een nieuw actieplan voor een periode van twaalf maanden.³³

De EC maant Moldavië eind 2025, net zoals voorgaande jaren, aan om het programma ter ondersteuning van de Romabevolking voor de periode 2022-2025 te implementeren op alle bestuurlijke niveaus.³⁴ In 2024 wijzen verschillende bronnen, waaronder ECRI en het Committee for the Elimination of Racial Discrimination (CERD) van de Verenigde Naties (VN), op een ondermaatse financiering van de overheid om de programma's en actieplannen ter ondersteuning van de Roma naar behoren te implementeren, zeker op lokaal niveau. Een groot deel van de geplande activiteiten, opgenomen in een voormalig actieplan (2016-2020), is slechts gedeeltelijk geïmplementeerd.³⁵ CERD merkt in 2024 nog op dat het programma voor 2022-2025 niet alle aanbevelingen van lokale en internationale actoren behandelt.³⁶

Expert Grup, een lokale niet-gouvernementele denktank, vermeldt in 2024 dat de autoriteiten belangrijke stappen ondernomen hebben om discriminatie van Roma te voorkomen en te bestrijden, maar dat bijkomende maatregelen nodig zijn om te garanderen dat hun rechten worden gerespecteerd.³⁷

Ook de EC stelt in 2023-2024 beperkte vooruitgang vast wat betreft de inclusie van Roma, mede dankzij de Romabemiddelaars. Binnen het kader van het nationaal programma zijn er in deze periode extra Romabemiddelaars aangesteld, bovenop de bemiddelaars die sinds 2004 een brugfiguur vormen tussen de Romagemeenschap en de (lokale) autoriteiten.³⁸ De Raad van Europa noemt de introductie van Romabemiddelaars een van de positiefste verwezenlijkingen van de actieplannen. De bemiddelaars werken samen met de lokale autoriteiten, onderwijs- en gezondheidsinstellingen om de integratie van de Romagemeenschap te bevorderen.³⁹ Zo staan zij Roma bij om toegang te krijgen tot openbare diensten, zoals bij het verkrijgen van identiteitsdocumenten en het aanmelden van Romakinderen op school.⁴⁰ De EC vermeldt eind 2025 nog de aanstelling van een nationaal contactpunt voor Roma.⁴¹

In 2025 zijn er 51 Romabemiddelaars actief⁴², een kleine stijging tegenover 2024 toen er volgens CERD 46 waren aangesteld⁴³, en 49 volgens ECRI.⁴⁴ In mei 2025 zijn er 7 bemiddelaarsfuncties vacant, net zoals in 2024. Dat is volgens de Moldavische Ombudsman vermoedelijk het gevolg van het

³⁰ Council of Europe, 19/11/2020, p. 14, [url](#)

³¹ EC, 08/11/2023, p. 43, [url](#)

³² CoE, 18/10/2023, p. 12, [url](#)

³³ UN Moldova, 03/04/2026, [url](#)

³⁴ EC, 04/11/2025, p. 45, [url](#); EC, 08/11/2023, pp. 6, 31, [url](#)

³⁵ ECRI, 12/11/2024, pp. 23-24, [url](#)

³⁶ CERD, 23/05/2024, p. 7, [url](#)

³⁷ Expert Grup, 23/07/2024, p. 57, [url](#)

³⁸ EC, 30/10/2024, p. 41, [url](#); CoE, 18/10/2023, pp. 4, 12-13, [url](#)

³⁹ CoE, 18/10/2023, pp. 5, 17, [url](#)

⁴⁰ CoE, 18/10/2023, pp. 4, 12-13, [url](#); EC, 30/10/2024, p. 41, [url](#)

⁴¹ EC, 04/11/2025, p. 45, [url](#)

⁴² People's Advocate of Moldova, 25/08/2025, p. 13, [url](#)

⁴³ CERD, 23/05/2024, p. 7, [url](#); Voice of the Roma, 03/2024, p. 17, [url](#)

⁴⁴ ECRI, 12/11/2024, p. 26, [url](#)

onaantrekkelijke salaris.⁴⁵ De EC wijst er in 2025 eveneens op dat de lage lonen en werkomstandigheden van de bemiddelaars ontoereikend blijven om hun takenpakket naar behoren uit te voeren.⁴⁶ Naast deze hindernissen vermeldt CERD in 2024 een gebrek aan medewerking van de lokale autoriteiten als bijkomende moeilijkheid voor Romabemiddelaars.⁴⁷

Toch is er in 2025 volgens de Ombudsman een aanzienlijke verbetering tegenover 2018 toen slechts de helft van de posities van Romabemiddelaar ingevuld was.⁴⁸ Sindsdien worden de bemiddelaars met het nationale budget in plaats van met lokale budgetten betaald. Om aan alle noden tegemoet te komen, is er volgens ECRI nood aan 25 bijkomende posities, iets wat volgens de autoriteiten grotendeels is ingecalculerd in toekomstige budgetten. Ondanks aandachtspunten op het gebied van werkomstandigheden, wijst ECRI in 2024 ook op de positieve impact van de Romabemiddelaars.⁴⁹

In een bijdrage voor de rapportering van CERD schrijft de Ombudsman in augustus 2025 dat de Moldavische overheid sinds het voorgaande CERD-rapport inspanningen heeft geleverd om de samenwerking tussen de bemiddelaars en de lokale autoriteiten te verbeteren. Dit heeft tot concrete opleidingen en samenwerkingsactiviteiten geleid. Daarnaast merkt de Ombudsman op dat de verloning van de bemiddelaars gestegen is, maar nog niet correct is ten opzichte van hun werk en niet voldoet aan de CERD-aanbevelingen. Als een positief element ziet de Ombudsman dat 52 % van de bemiddelaars vrouwen zijn.⁵⁰

3. Deelname aan het maatschappelijke leven

Roma zijn volgens het USDOS en de Raad van Europa al jarenlang een van de kwetsbaarste minderheidsgroepen in Moldavië.⁵¹ Expert Grup noemt Roma de meest achtergestelde minderheidsgroep in Moldavië.⁵² Zij lopen een verhoogd risico op uitsluiting, ongeletterdheid en sociale vooroordelen. Daarnaast nemen zij onvoldoende deel aan de politieke besluitvorming. Roma zijn lager geschoold, hebben een beperktere toegang tot de gezondheidszorg en kennen hogere werkloosheidscijfers dan de algemene bevolking.⁵³

CERD vermeldt in 2024 dat Roma in Moldavië nog steeds discriminatie ondervinden in de toegang tot gezondheidszorg, huisvesting, onderwijs en tewerkstelling.⁵⁴

ECRI schrijft in een rapport van november 2024 dat Roma volgens de door hen verzamelde informatie nog steeds geconfronteerd worden met de onderling verbonden problemen van armoede, discriminatie en stigmatisering. Hiervoor verwijst ECRI naar een bevraging van 2020 waaruit blijkt dat 48 % van de Roma zich gediscrimineerd voelt bij tewerkstelling, 41 % bij gezondheidszorg en 31 % bij toegang tot publieke dienstverlening.⁵⁵

De Moldavische ngo Partnership for Development Centre (CPD) brengt in een uitgebreid rapport, gepubliceerd in juni 2025 in samenwerking met de East European Foundation (EEF), in kaart waarmee kwetsbare groepen in Moldavië worden geconfronteerd, waaronder Roma. Hiervoor heeft de ngo

⁴⁵ People's Advocate of Moldova, 25/08/2025, pp. 13-14, [url](#)

⁴⁶ EC, 04/11/2025, p. 45, [url](#)

⁴⁷ CERD, 23/05/2024, p. 7, [url](#); Voice of the Roma, 03/2024, p. 17, [url](#)

⁴⁸ People's Advocate of Moldova, 25/08/2025, pp. 13-14, [url](#)

⁴⁹ ECRI, 12/11/2024, p. 26, [url](#)

⁵⁰ People's Advocate of Moldova, 25/08/2025, [url](#)

⁵¹ USDOS, 24/04/2024, p. 42, [url](#); Council of Europe, 18/03/2026, [url](#); Council of Europe, 24/02/2026, [url](#)

⁵² Expert Grup, 23/07/2024, p. 56, [url](#)

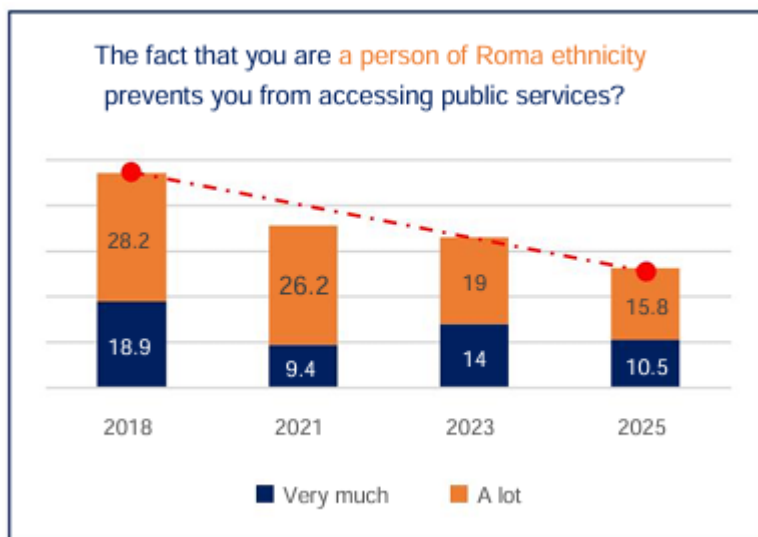
⁵³ USDOS, 24/04/2024, p. 42, [url](#)

⁵⁴ CERD, 23/05/2024, p. 7, [url](#)

⁵⁵ ECRI, 12/11/2024, p. 23, [url](#)

interviews afgenomen van 304 Roma en 150 niet-Roma woonachtig in de buurt van Romagemeenschappen. De thema's gaan over armoede, toegang tot publieke diensten en gezondheidszorg, deelname aan het besluitvormingsproces op lokaal niveau en percepties rond veiligheid. Het CPD benadrukt dat bepaalde positieve ontwikkelingen nog altijd gepaard gaan met hardnekkige structurele ongelijkheden, meer bepaald op het vlak van toegang tot basisinfrastructuur, sociale diensten en een minimaal bestaansinkomen. Personen met meerdere kwetsbaarheden, zoals oudere Romavrouwen, zijn extra kwetsbaar volgens het CPD.⁵⁶

Uit de bevraging van het CPD blijkt dat Roma doorheen de jaren veel minder het gevoel hebben dat hun etniciteit een belemmering vormt voor de toegang tot publieke diensten. Inspanningen om discriminatie te bestrijden en inclusie te promoten gedurende de voorbije jaren kunnen deze ontwikkeling verklaren volgens het CPD. Het feit dat één op de vier Roma etniciteit nog steeds als een belemmering ervaart, onderstreept volgens de ngo het voortbestaan van subtiele of geïnstitutionaliseerde vormen van uitsluiting.⁵⁷ Onderstaande grafiek geeft deze evolutie weer.

Grafiek 1. Perceptions of factors hindering access to public services. National CPD Survey (2018-2025)⁵⁸

3.1. Tewerkstelling

Romagemeenschappen ondervinden in 2026 volgens de Raad van Europa nog steeds uiteenlopende drempels tot de arbeidsmarkt. Het gaat onder meer om geografische isolatie, structurele knelpunten zoals informeel werk en discriminatie, tekorten in vaardigheden en onderwijs, digitale en AI-gerelateerde uitdagingen, en een beperkte toegang tot sociale bescherming. De Raad van Europa organiseert begin 2026 een beleidsdiscussie om te onderzoeken hoe arbeidsrechten, wetgeving en het werkgelegenheidsbeleid beter kunnen worden afgestemd op de uitdagingen waarmee Roma worden geconfronteerd. Hierbij worden verschillende actoren betrokken, zowel vanuit de overheid als vanuit de Romagemeenschap.⁵⁹

Uit gegevens van het National Bureau of Statistics (NBS) blijkt dat Moldavië de afgelopen jaren een van de laagste participatiegraden op de arbeidsmarkt kent. Slechts 44,3 % van de beroepsbevolking

⁵⁶ CPD, 30/06/2025, p. 3, [url](#)

⁵⁷ CPD, 30/06/2025, pp. 25-26, [url](#)

⁵⁸ CPD, 30/06/2025, p. 26, [url](#)

⁵⁹ Council of Europe, 18/03/2026, [url](#)

(15 jaar en ouder) is in 2024 economisch actief. Hiertoe behoren tewerkgestelden en werkzoekenden. De overige 55,7 % is inactief. De algemene werkloosheidsgraad, mensen zonder werk die actief op zoek zijn naar werk, bedraagt 9,3 %. Voornamelijk jongeren en mensen op het platteland ondervinden moeilijkheden om werk te vinden.⁶⁰

De Romagemeenschap vertoont de laagste participatiegraad op de arbeidsmarkt, met 22,3 % van de volwassenen die economisch actief zijn in 2024. De overige 77,7 % is inactief. Hiermee kent de Romabevolking de hoogste inactiviteitsgraad, gevolgd door Oekraïners (60,9%), Gagaoezen (60,3%) en Russen (57,3%). Daarnaast is 13,6 % van de Roma actief op zoek naar werk. De Romagemeenschap kent eveneens een grote groep huisvrouwen (20,2 %).⁶¹

Van alle tewerkgestelden in Moldavië in 2024 is 14,8 % werkzaam in de informele sector, een lichte daling tegenover 2023 (16,2 %). Informele arbeid komt hoofdzakelijk voor in de landbouw (64,4 %) en de bouwsector (63,3 %).⁶² Roma zijn volgens het USDOS vatbaar voor uitbuiting op de arbeidsmarkt en lopen een risico op mensenhandel omwille van hun kwetsbaarheid. Zij belanden vaak in de informele arbeid, met name in de landbouw of de bouwsector.⁶³ De Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings van de Raad van Europa (GRETA) wijst eveneens op de kwetsbaarheid van Romakinderen en kinderen wiens ouders in het buitenland werken, en stelt dat Romabemiddelaars worden ingeschakeld om de gemeenschappen hiervoor te waarschuwen met het oog op preventie.⁶⁴

Het National Employment Agency (ANEF) helpt mensen aan werk. In 2025 geraken 20.000 mensen aan werk via het ANEF.⁶⁵ In 2024 zijn dat er 14.000.⁶⁶ Ook mensen met een beperking en leden van de Romagemeenschap vinden werk met behulp van het ANEF. Het gaat over 64 Roma in 2025⁶⁷ en 55 in 2024.⁶⁸

Volgens het *Freedom in the World Report 2024*, het recentste rapport van Freedom House waarin informatie is opgenomen over Roma, zijn Roma, net zoals vrouwen en mensen van het platteland, vatbaar voor economische uitbuiting door werkgevers. Lange werkdagen, lage inkomens, volledig of gedeeltelijk illegaal werk, en contante uitbetaling van lonen (zonder bewijs) zijn gebruikelijk. Maatregelen om dit tegen te gaan worden volgens Freedom House net zoals voorgaande jaren onvoldoende geïmplementeerd.⁶⁹

Slechts een beperkt aantal Roma heeft recht op socialezekerheidsuitkeringen. Dit is het gevolg van langdurige werkloosheid in combinatie met een meerderheid van de Romagemeenschap die niet officieel is tewerkgesteld. Romagezinnen, inclusief deze met gezinsleden met een handicap, ontvangen sociale bijstand. Kinderbijslag is voor Roma een belangrijke bron van inkomsten.⁷⁰

3.2. Huisvesting

Volgens het recentste ECRI-rapport van november 2024 blijft de woonsituatie van Roma zorgwekkend. De meeste Roma wonen in stedelijke gebieden (72 %), terwijl 28 % op het platteland verblijft. Vaak

⁶⁰ Moldova1, 25/11/2025, [url](#)

⁶¹ Moldova1, 25/11/2025, [url](#)

⁶² Logos Press (Novikova V.), 02/04/2025, [url](#)

⁶³ USDOS, 29/09/2025, [url](#)

⁶⁴ Council of Europe – GRETA, 10/06/2025, p. 19, [url](#)

⁶⁵ Radio Moldova, 04/12/2025, [url](#)

⁶⁶ Radio Moldova, 02/11/2024, [url](#)

⁶⁷ Radio Moldova, 04/12/2025, [url](#)

⁶⁸ Radio Moldova, 02/11/2024, [url](#)

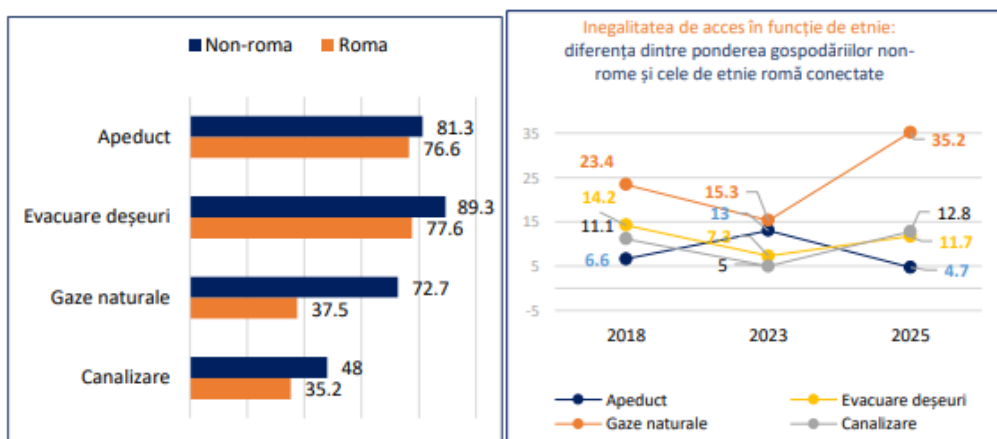
⁶⁹ Freedom House, 29/02/2024, [url](#)

⁷⁰ EC, 08/11/2023, p. 44, [url](#)

leven zij in slechte huisvestingsomstandigheden, zonder toegang tot stromend water, sanitaire voorzieningen of verwarming. Romabemiddelaars schatten dat ongeveer 71 % van de Roma in ondermaatse woningen leeft.⁷¹ ECRI verwijst naar een behoeftanalyse van Acted, gepubliceerd in 2023⁷², waaruit blijkt dat er verdere inspanningen nodig zijn om de woonomstandigheden voor Roma te verbeteren. Op een paar lokale initiatieven na zijn de maatregelen rond huisvesting, opgenomen in het actieplan ter ondersteuning van de Roma voor 2016-2020 en in het nationaal programma voor Roma 2022-2025, niet geïmplementeerd.⁷³ Ook het USDOS merkt op dat verschillende Romagemeenschappen geen toegang hebben tot stromend water, sanitair en verwarming.⁷⁴

Sinds 2015 bestaat er een wet inzake huisvesting die Roma erkent als een van de begunstigen van sociale huisvesting. In 2018 rapporteert ECRI dat de implementatie van deze wet te wensen overlaat ten gevolge van een significant tekort aan financiële middelen.⁷⁵ Volgens Dunja Mijatovic, mensenrechtencommissaris voor de Raad van Europa in 2020, is de toegang tot adequate huisvesting niet enkel een probleem voor Roma. Zij stelt in 2020 vast dat er een algemeen tekort is aan sociale huisvesting en dat er, voornamelijk op het platteland, beperkte toegang is tot stromend water en riolering.⁷⁶ Geen van de voor dit onderzoek geraadpleegde bronnen vermeldt dat Roma anno 2025-2026 effectief toegang hebben tot sociale huisvesting.

Het CPD stelt in 2025 vast dat Romagemeenschappen, net zoals personen met een beperking, blijven te maken hebben met aanzienlijke ongelijkheden in de toegang tot nutsvoorzieningen (zie grafiek 2). Het CPD onderzocht de toegang tot stromend water (*apeduct*), afvalophaling (*evacuare deșeuri*), aardgas (*gaze naturale*) en aansluiting op het rioolnetwerk (*canalizare*). Bij Romahuishoudens is de kloof tussen Roma en niet-Roma het grootst wat betreft toegang tot aardgas. In 2025 is slechts 37,5 % van de Romagezinnen aangesloten, tegenover 72 % van de niet-Romahuishoudens. In 2023 was dat verschil aanzienlijk kleiner. Deze toenemende ongelijkheid hangt volgens het CPD samen met de economische crisis en stijgende gasprijzen, die huishoudens met een laag inkomen, zoals Romagezinnen, onevenredig zwaar treffen.⁷⁷

Grafiek 2. National CPD Survey (2018-2025)⁷⁸

⁷¹ ECRI, 12/11/2024, p. 26, [url](#)

⁷² Acted Moldova, 12/04/2023, [url](#)

⁷³ ECRI, 12/11/2024, p. 26, [url](#)

⁷⁴ USDOS, 22/04/2024, p. 42, [url](#)

⁷⁵ ECRI, 02/10/2018, p. 27, [url](#); Council of Europe (De Schutter O.), 31/12/2020, p. 21, [url](#)

⁷⁶ Council of Europe (Mijatovic D.), 25/06/2020, p. 7, [url](#); Council of Europe (De Schutter O.), 31/12/2020, p. 23, [url](#)

⁷⁷ CPD, 30/06/2025, p. 25, [url](#)

⁷⁸ CPD, 30/06/2025, p. 25, [url](#)

3.3. Gezondheidszorg

Het gezondheidssysteem in Moldavië streeft ernaar toegankelijk te zijn voor iedereen, ongeacht ras, nationaliteit of etnische origine. In 2023 keurt de regering een nationale gezondheidsstrategie goed: *Health 2030*. Het doel hiervan is om het gezondheidssysteem te moderniseren en te beantwoorden aan de noden van de bevolking, inclusief die van kwetsbare groepen. De strategie voorziet een prioritair interventie voor Roma, gelet op de uitdagingen waarmee zij geconfronteerd worden bij de toegang tot gezondheidszorg.⁷⁹

De wet voorziet een dekking van de ziektekosten door de autoriteiten voor verschillende categorieën personen, onder wie kinderen, studenten, zwangere vrouwen (inclusief postnatale zorg), ouders van minstens vier kinderen, mensen met een handicap, gepensioneerden, geregistreerde werklozen, oorlogsveteranen, mensen die sociale bijstand krijgen en mensen die instaan voor de zorg van een familielid met een ernstige beperking.⁸⁰

Net geen driekwart (74,5 %) van de totale bevolking heeft een ziekteverzekering in 2025. Hierbij is er sprake van een genderkloof. Een verklaring hiervoor volgens de Ombudsman is dat veel mannen informeel werk verrichten, en bijgevolg geen ziekteverzekering hebben via hun werkgever. Van de Roma heeft iets meer dan de helft in 2024 een ziekteverzekering (51,6 %), van wie de meerderheid vrouwen en gepensioneerden.⁸¹ Volgens CERD is het aantal Roma dat gedekt wordt door de verplichte ziekteverzekering laag in verhouding tot andere etnische minderheden.⁸²

De voornaamste hindernissen voor Roma hebben volgens de Ombudsman te maken met het feit dat zij doorgaans weinig naar de dokter gaan, vaak geen verplichte ziekteverzekering hebben, te weinig geïnformeerd zijn over bestaande diensten of niet over identiteitsdocumenten beschikken. Andere redenen hebben te maken met discriminatie bij de toegang tot medische diensten, informele betalingen in ruil voor medische diensten en grote afstanden tot de dichtstbijzijnde medische faciliteit. De Ombudsman uit in 2025 zijn tevredenheid over het feit dat huisartsen in samenwerking met Romabemiddelaars informatiecampagnes hebben georganiseerd over gezondheidszorg en de voordelen van de verplichte ziekteverzekering. In het takenpakket van Romabemiddelaars zijn tien verplichtingen opgenomen om de toegang van Roma tot gezondheidszorg te faciliteren en te verbeteren.⁸³

ECRI noteert in het rapport van november 2024 gelijkaardige hindernissen die de toegang tot de gezondheidszorg voor Roma beperken. De voornaamste redenen volgens ECRI zijn het ontbreken van een ziekteverzekering, dure medicatie, de discriminerende houding van medisch personeel, grote afstanden tot medische voorzieningen en een gebrek aan informatie over nationale programma's zoals gratis vaccinaties.⁸⁴

Het USDOS vermeldt in het jaarrapport over 2023 nog dat Roma in afgelegen nederzettingen geen spoedeisende gezondheidszorg kunnen verkrijgen en het risico lopen op onrechtvaardige of willekeurige behandeling door zorgverleners.⁸⁵

Uit de bevraging van het CPD in 2025 blijkt dat ongeveer de helft van de Roma-respondenten (51,3 %) aangeeft geen dokter te hebben bezocht bij ernstige medische problemen. Bij de rest van de bevolking

⁷⁹ People's Advocate of Moldova, 25/08/2025, pp. 5-6, [url](#)

⁸⁰ *Law No. 1585 regarding compulsory health insurance [Lege Nr. 1585 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală]*, 30/04/1998 (laatst gewijzigd op 18/03/2026), [url](#)

⁸¹ People's Advocate of Moldova, 25/08/2025, pp. 5-6, [url](#)

⁸² CERD, 23/05/2024, p. 7, [url](#)

⁸³ People's Advocate of Moldova, 25/08/2025, pp. 5-6, 11, [url](#)

⁸⁴ ECRI, 12/11/2024, p. 25, [url](#)

⁸⁵ USDOS, 22/04/2024, p. 42, [url](#)

ligt dat percentage iets lager (45,7 %). Het CPD stelt tegenover 2023 een lichte verbetering vast op dit gebied. Een mogelijke verklaring hiervoor volgens de ngo zijn recente initiatieven ter bevordering van inclusie, bewustmakingscampagnes en interventies van ngo's waardoor Roma beter geïnformeerd zijn en beroep doen op mobiele gezondheidszorg. De voornaamste redenen om een doktersbezoek uit te stellen hebben volgens het onderzoek te maken met financiële moeilijkheden. Het ontbreekt hen aan financiële middelen om het transport, de aankoop van medicijnen of een medische consultatie te betalen. Voornamelijk Romavrouwen tussen 40 en 59 jaar ondervinden dergelijke hindernissen, aangezien zij vaak informeel werk verrichten en daardoor zijn uitgesloten van het automatisch recht op een ziekteverzekering via de werkgever. Medische kosten van jongere Romavrouwen zijn dankzij hun status als moeder van minderjarige kinderen vaak wel gedekt door de overheid, net zoals die van gepensioneerden.⁸⁶

De kostprijs voor een individuele ziekteverzekering vormt eveneens een hindernis voor Roma die niet in aanmerking komen voor een ziekteverzekering op kosten van de staat.⁸⁷ In 2026 genieten vroege betalers een korting van 80 %, waardoor zij een premie betalen van omgerekend 129 euro in plaats van 645 euro.⁸⁸ Deze korting zorgt er volgens de overheid voor dat 84 % van de bevolking een ziekteverzekering heeft voor het verstrijken van de deadline eind maart 2026.⁸⁹

3.4. Onderwijs

Lager onderwijs is gratis en onderwijs in het algemeen is verplicht tot de leeftijd van 16 jaar.⁹⁰ Volgens de resultaten van het Programme for International Student Assessment (PISA)⁹¹ scoren adolescenten in Moldavië ondermaats. De helft van hen blijkt op basis van de PISA-score in 2022 functioneel ongeletterd, had moeite met begrijpend lezen en complexe wiskundige vraagstukken.⁹² In 2021 kaart UNICEF aan dat de PISA-score van Moldavische jongeren het gevolg is van zwakke leerplannen en een slechte onderwijskwaliteit.⁹³ In 2023-2026 lanceren de autoriteiten, met ondersteuning van de EU, verschillende initiatieven om het onderwijssysteem te moderniseren, met een focus op inclusie, gelijke kansen, kwaliteit, gendergevoeligheid en veerkracht.⁹⁴ De resultaten van de PISA-tests afgenomen in 2025 worden eind 2026 bekendgemaakt. De autoriteiten verwachten nog geen effecten te zien van hun inspanningen om het onderwijssysteem te verbeteren, zoals aangepaste handboeken en vernieuwde lerarenopleidingen.⁹⁵

In het uitbreidingsrapport over Moldavië van november 2025 merkt de EC op dat de inclusie van Romakinderen in het onderwijs een uitdaging blijft. Hierbij zijn er verschillen tussen de stad en het platteland.⁹⁶ UNICEF schrijft in 2025 dat naar schatting de helft van de Romakinderen niet naar school gaat. Wie wel onderwijs volgt, loopt een risico om vroegtijdig uit te vallen. Hun onzichtbaarheid, als gevolg van gebrekkige dataverzameling, frequente migratie en wantrouwen bij ouders, bemoeilijkt gerichte ondersteuning. Romabemiddelaars worden ingeschakeld om een brug te vormen tussen

⁸⁶ CPD, 30/06/2025, p. 17, [url](#)

⁸⁷ CPD, 30/06/2025, p. 17, [url](#)

⁸⁸ Radio Moldova, 02/01/2026, [url](#)

⁸⁹ Radio Moldova, 16/03/2026, [url](#)

⁹⁰ Eurydice, 18/03/2025, [url](#)

⁹¹ PISA is een programma van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) dat iedere drie jaar gebruikt wordt om de leesvaardigheid en de wiskundige en wetenschappelijke geletterdheid bij jongeren van 15 jaar te testen.

⁹² Radio Moldova, 18/05/2025, [url](#)

⁹³ UNICEF, 08/04/2021, p. 2, [url](#)

⁹⁴ EC, 04/11/2025, p. 83, [url](#)

⁹⁵ Radio Moldova, 18/05/2025, [url](#)

⁹⁶ EC, 04/11/2025, p. 84, [url](#)

gezinnen, scholen en lokale overheden, zodat kinderen niet alleen worden ingeschreven, maar ook effectief naar school gaan en zich kunnen ontwikkelen.⁹⁷

CERD schrijft in 2024 dat schooluitval bij Romakinderen hoog is.⁹⁸ In het bijzonder Romameisjes hebben volgens CERD een lage toegang tot scholing en kennen hoge uitvalcijfers.⁹⁹ De Ombudsman licht in 2024 toe dat hun recht op schoolgang wordt aantast doordat Romakinderen zich vaak in een kwetsbare, ongeschoolde gezinsomgeving bevinden. De Ombudsman schetst het complexe sociale profiel van Romafamilies en stelt dat zij vaak vastzitten in een vicieuze cirkel van armoede, werkloosheid, laaggeschooldheid en sociale marginalisatie. Daarenboven stelt de Ombudsman een sterke discriminatie van Romakinderen in het lager en secundair onderwijs vast.¹⁰⁰

Ook ECRI merkt in 2024 op dat het aantal schoollopende Romakinderen lager is dan gemiddeld en dat absentisme en vroege schooluitval bij hen hoog ligt. Zo zou 57 % van de kinderen van 0 – 17 jaar school volgen. Tegelijk merkt ECRI op dat de autoriteiten concrete maatregelen nemen om meer Romakinderen naar school te krijgen en dat deze maatregelen hun vruchten lijken af te werpen.¹⁰¹

In september 2025 zijn meer dan 2.000 Romakinderen ingeschreven op school, een sterke toename tegenover de 1.687 ingeschreven Romaleerlingen in het voorgaande schooljaar. Volgens het ministerie van Onderwijs is dit te danken aan gerichte maatregelen om de toegang tot onderwijs te verbeteren en schooluitval te verminderen. Sinds 2025 kunnen ouders van leerlingen tot graad 9 (16 jaar) een eenmalig bedrag van omgerekend 51 euro ontvangen wanneer zij hun kind inschrijven. Daarnaast zijn er informatiesessies voor ouders en krijgen hun kinderen een gratis ontbijt op school. Verder werd er geïnvesteerd in de opleiding van leerkrachten rond werken met kinderen in een kwetsbare omgeving. Deze maatregelen zorgen er volgens het ministerie van Onderwijs voor dat leerlingen naar school blijven komen.¹⁰²

Sinds 2023 bestaat er een overheidsprogramma waarmee Romastudenten een beurs kunnen krijgen voor hoger onderwijs. In 2024 ontvangen vijftig Romaleerlingen en –studenten, van wie de helft vrouwen, een studiebeurs.¹⁰³ In het schooljaar 2025-2026 krijgen 110 Roma een studiebeurs van omgerekend 61 euro per maand. Op deze manier willen de autoriteiten hen stimuleren om hun studie verder te zetten en het risico op schooluitval terugdringen. Ondanks deze positieve ontwikkelingen waarschuwen vertegenwoordigers van de Romagemeenschap dat systemische discriminatie een aanzienlijk obstakel blijft. Een vertegenwoordiger van het Agentschap voor Interetnische Relaties, een overheidsinstantie die instaat voor de integratie van etnische en linguïstische minderheden, licht toe dat hoewel het onderwijs toegankelijker wordt voor Roma, de arbeidsmarkt afkerig blijft tegenover Roma.¹⁰⁴

3.5. Romavrouwen

De nationale wetgeving voorziet in gelijke rechten voor vrouwen en mannen op alle gebieden van het publieke en private leven.¹⁰⁵ De Ombudsman schrijft in mei 2025 dat het wettelijke kader voorziet in gendergelijkheid en dat het discriminatie ten aanzien van vrouwen verbiedt. De implementatie van

⁹⁷ UNICEF (Damaj M.), 17/04/2025, [url](#)

⁹⁸ CERD, 23/05/2024, p. 7, [url](#)

⁹⁹ CERD, 23/05/2024, p. 7, [url](#)

¹⁰⁰ Ombudsman, 07/05/2024, pp. 67-68, [url](#)

¹⁰¹ ECRI, 12/11/2024, p. 24, [url](#)

¹⁰² Radio Moldova, 21/01/2026, [url](#)

¹⁰³ CEDAW, 15/10/2024, p. 20, [url](#)

¹⁰⁴ Radio Moldova, 21/01/2026, [url](#); Radio Moldova, 19/03/2026, [url](#)

¹⁰⁵ CEDAW, 15/10/2024, pp. 12-13, [url](#)

deze wettelijke voorzieningen blijft een uitdaging volgens de Ombudsman.¹⁰⁶ Ook de Moldavische netwerkorganisatie Platform for Gender Equality schrijft in mei 2025 dat Moldavië formele engagementen aflegt en dat de wetgeving erop vooruitgaat, maar dat er grote obstakels blijven bestaan voor de realisatie van vrouwenrechten. Dit vooral voor vrouwen van gemarginaliseerde en kwetsbare gemeenschappen.¹⁰⁷ Het USDOS stelt in 2024 dat Romavrouwen in het bijzonder vatbaar zijn voor sociale uitsluiting en discriminatie.¹⁰⁸

De Moldavische ngo's Roma Women's Platform en Voice of the Roma, die opkomen voor de rechten van Romavrouwen, schrijven in 2024 in een bijdrage voor CERD dat Romavrouwen in Moldavië het slachtoffer kunnen zijn van dubbele discriminatie op basis van hun etnische origine en hun geslacht.¹⁰⁹ Ook de Italiaanse ngo Intersos, die zich onder meer inzet voor de Romagemeenschap in Moldavië, identificeert in 2024 in de eerste plaats Romavrouwen als de kwetsbaarsten binnen de Moldavische Romagemeenschap.¹¹⁰

Expert Grup en een groep ngo's die opkomen voor Romarechten schrijven in een bijdrage voor het CERD-rapport van 2024 dat Romavrouwen te maken hebben met veelzijdige discriminatie binnen en buiten hun etnische gemeenschap. Zij lopen een groter risico op armoede en sociale uitsluiting. Nog volgens deze bron leveren de autoriteiten te weinig inspanningen om de rechten van deze groep te beschermen. Er is geen nationaal beleid dat zich specifiek richt op het verbeteren van de situatie van Romavrouwen.¹¹¹

Cedoca contacteerde in september 2025 onder meer de ngo People in Need (PIN) met de vraag of alleenstaande Romavrouwen toegang hebben tot sociale bijstand. Hierop antwoordt PIN op 3 september 2025 via e-mail dat sociale diensten in Moldavië beperkt zijn door een aantal factoren waaronder een tekort aan gekwalificeerd en ervaren personeel en door budgettaire beperkingen. Er hebben wel hervormingen plaatsgevonden onder het zogenaamde Re-Start programma, dat erop gericht is om de dienstverlening en de kwaliteit te verbeteren en om het systeem te uniformiseren. Ondanks deze inspanningen blijft de sociale dienstverlening volgens PIN ontoereikend om de diverse noden van kwetsbare groepen, zoals eenoudergezinnen, te lenigen.¹¹² Cristina Temizcay, voorzitter van de Moldavische ngo Moldsolidaritate die zich inzet voor de rechten van Romavrouwen, antwoordt in een e-mail van 10 november 2025 op dezelfde vraag dat de sociale bijstand in Moldavië legaal gezien universeel beschikbaar is en dat de procedures ervoor duidelijk zijn. Hierbij horen inkomstenafhankelijke financiële aanvullingen en gezondheidszorg.¹¹³

Vanuit een wettelijk standpunt hebben alleenstaande Romavrouwen volgens PIN dezelfde rechten op toegang tot sociale bijstand als alle andere burgers. In de praktijk stoten ze vaak op bijkomende hindernissen omwille van stigmatisering, armoede, ongeletterdheid en beperkte kennis over de beschikbare diensten. Alleenstaande Romavrouwen maken meestal geen deel uit van de formele arbeidsmarkt of voeren zeer laagbetaalde jobs uit. Dit omwille van hun beperkte onderwijsmogelijkheden. Hierdoor gaan ze vaak steunen op leden van hun eigen gemeenschap, wat ertoe kan leiden dat hun vertrouwen in het zoeken van sociale steun afneemt. Zelfs in de gevallen waarbij ze toegang tot sociale bijstand zoeken kunnen ze vaak geconfronteerd worden met uitdagingen, zoals de beperkte beschikbaarheid van dergelijke bijstand.¹¹⁴

¹⁰⁶ People's Advocate of Moldova, 23/05/2025, p. 7, [url](#)

¹⁰⁷ Platform for Gender Equality, 23/05/2025, p. 2, [url](#)

¹⁰⁸ USDOS, 22/04/2024, p. 42, [url](#)

¹⁰⁹ Centre for Policies and Reforms, 04/2024, [url](#); Voice of the Roma, 04/2024, [url](#)

¹¹⁰ Intersos, 08/04/2024, [url](#)

¹¹¹ Voice of the Roma, 03/2024, p. 15, [url](#); Expert Grup, 23/07/2024, p. 56, [url](#)

¹¹² People in Need, e-mail, 03/09/2025

¹¹³ Cristina Temizcay, President, Roma Women & Girls Network "Moldsolidaritate", e-mail, 10/11/2025

¹¹⁴ People in Need, e-mail, 03/09/2025

Een wijdverspreid fenomeen binnen de Romagemeenschap is volgens meerdere bronnen huiselijk geweld. Volgens het Roma Women's Platform is een kwalitatieve analyse moeilijk door het gebrek aan data over de etnische origine van slachtoffers. Daarnaast is er sprake van onderrapportering, mede doordat er binnen de politie onvoldoende bereidheid zou bestaan om Romavrouwen en –meisjes te beschermen omdat ze huiselijk geweld beschouwen als een interne aangelegenheid van de Romagemeenschap. Daardoor kunnen Romavrouwen minder vaak rekenen op beschermingsmaatregelen, contactverboden en gespecialiseerde ondersteuning voor slachtoffers van huiselijk geweld.¹¹⁵

Volgens de Moldavische ngo National Roma Center (Centrul Național al Romilor, CNR) worden Romavrouwen – en meisjes door Romamannen beschouwd als minderwaardig. Romamannen verwachten van hun vrouwen dat zij hen gehoorzamen en dat zij zich bezighouden met huishoudelijke taken en de zorg voor hun kinderen en echtgenoot. Zij ondervinden hierdoor discriminatie binnen hun eigen gemeenschap¹¹⁶ en zijn vaak het slachtoffer van huiselijk geweld. Alleenstaande moeders hebben het volgens de ngo nog zwaarder te verduren. Nog volgens het CNR hebben de meeste Romavrouwen geen job, vooral op het platteland. Vaak leven zij van minder dan 80 euro per maand.¹¹⁷

De Moldavische ngo Institute for Democracy and Development schrijft in 2024 dat Romavrouwen en –meisjes in Moldavië disproportioneel vaak het slachtoffer worden van gendergerelateerd geweld. Daarnaast zijn het aantal vluchthuizen en beschermingsvoorzieningen, die specifiek gericht zijn op de noden van Romavrouwen, uiterst beperkt. Romameisjes hebben vaak een beperkte toegang tot onderwijs en dit maakt hen kwetsbaarder in het beschermen van hun rechten. De ngo kaart nog aan dat de praktijk van huwelijken van Romameisjes onder de achttien jaar blijft bestaan en dat ze weinig middelen hebben om zich hiertegen te verzetten.¹¹⁸

De CPD-bevraging van 2025 toont aan dat een aanzienlijk aantal Roma-respondenten (35,9 %) de verantwoordelijkheid voor seksueel geweld bij de slachtoffers legt. Bij de algemene bevolking gaat het over 18,6 %. In 2023 deelt 28,7 % van de Roma-respondenten deze perceptie. Enkel bij Roma is er op dit vlak een negatieve evolutie. Volgens dezelfde bevraging in 2025 zijn Roma (57,6 %) het er doorgaans mee eens, net zoals niet-Roma (56 %), dat het wettelijk kader bescherming garandeert voor slachtoffers van huiselijk geweld.¹¹⁹

Volgens het Roma Women's Platform hebben Romavrouwen minder toegang tot justitie omdat ze in het algemeen minder controle hebben over financiële middelen en omdat ze een beperkte kennis hebben van de mogelijkheden van toegang tot justitie en van hun rechten.¹²⁰

Een evaluatierapport over Moldavië van de Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence (GREVIO) van de Raad van Europa, gepubliceerd in november 2023, wijst eveneens op de kwetsbaarheid van Romavrouwen, inclusief die van Romavluchtelingen uit Oekraïne. Zij blijven geconfronteerd worden met discriminatie, wat volgens lokale vrouwenrechtenorganisaties kan worden verklaard door diepgewortelde vooroordelen en stereotypes. Deze organisaties noemen het verontrustend dat professionals, waaronder de ordediensten, onverschillig staan tegenover huiselijk geweld binnen de Romagemeenschap en dit normaliseren. Hierdoor ontstaat de neiging om geweld tegen Romavrouwen te beschouwen als een culturele traditie, waardoor zij niet op dezelfde manier als anderen hun weg vinden naar het gerecht. Een gebrek aan financiële middelen en opleiding vormen voor Romavrouwen een belemmering om beroep te doen op ondersteunende diensten. Naar

¹¹⁵ Centre for Policies and Reforms, 04/2024, [url](#)

¹¹⁶ CNR (Russi D. & Drumea G.), 27/12/2021, pp. 11-12, [url](#)

¹¹⁷ Information Portal on the Justice Sector in the Republic of Moldova, 28/12/2021, [url](#)

¹¹⁸ Institute for Democracy and Development, 16/08/2024, [url](#)

¹¹⁹ CPD, 30/06/2025, pp. 43-45, [url](#)

¹²⁰ Centre for Policies and Reforms, 04/2024, [url](#)

schatting 12 % van de meisjes in Moldavië trouwt voor de leeftijd van achttien jaar, vooral in Romagemeenschappen. Dit is volgens GREVIO een indicatie van een praktijk van gedwongen huwelijken, ook al wordt dit niet als dusdanig gerapporteerd.¹²¹

Ook de Verenigde Naties in Moldavië (UN Moldova) is betrokken bij het informeren van Romavrouwen. In december 2023 organiseert UN Moldova een bewustmakingscampagne om Romavrouwen te bereiken en hen te informeren over huiselijk geweld en het feit dat dit een mensenrechtenschending is die moet worden aangepakt. Romavrouwen lopen het risico om zowel binnen als buiten hun gemeenschap te worden geconfronteerd met discriminatie. Binnen hun gemeenschap slagen zij er vaak niet in om hun stem te laten gelden ten gevolge van sociale normen, zijnde de verwachting dat vrouwen hun mannen moeten gehoorzamen. Daarbuiten worden zij geconfronteerd met vooroordelen en ontzegging van hun fundamentele rechten, inclusief door de autoriteiten, aldus UN Moldova.¹²²

3.6. Politieke participatie

Wat betreft politieke rechten voor etnische minderheden stelt Freedom House in 2024 dat er geen wettelijke barrières zijn voor politieke participatie, maar dat Roma weinig vertegenwoordigd zijn in de politiek, net zoals vrouwen en personen met een beperking.¹²³

Sinds 2019 zetelt één persoon met een Roma-achtergrond in het parlement.¹²⁴ Bij de laatste lokale verkiezingen in november 2023 stellen vijf Roma zich kandidaat voor de gemeenteraad, van wie twee vrouwen, zo schrijft de OVSE in haar observatieverslag over de verkiezingen. Over de eventuele verkiezing van deze kandidaten, vond Cedoca geen informatie terug.¹²⁵ Tijdens de lokale verkiezingen van oktober en november 2019 werden twaalf Roma, onder wie zes vrouwen, verkozen in een gemeenteraad. In juni 2015 werden twee Romavrouwen verkozen in lokale gemeenteraden.¹²⁶

Volgens het uitbreidingsrapport over Moldavië van de EC, gepubliceerd in november 2023, zijn de Moldavische autoriteiten van plan om meer Romavrouwen te betrekken in het besluitvormingsproces, inclusief via een vertegenwoordiger in het parlement.¹²⁷ Dat is nog niet het geval bij het schrijven van deze COI Focus.

Uit de bevraging van het CPD in 2025 blijkt dat Roma in beperkte mate geïnformeerd zijn over de taken en verantwoordelijkheden van instanties op de verschillende bestuurlijke niveaus. Zo'n 24,7 % van de Roma, tegenover 30,7 % van de niet-Roma, zijn op de hoogte van de activiteiten van de lokale districtsraad. Dit weerspiegelt volgens het CPD de structurele uitsluiting van Roma en hun beperkte toegang tot institutionele communicatiekanalen. Roma tonen volgens dezelfde bevraging meer interesse om actief deel te nemen aan het besluitvormingsproces. Zo is 36,6 % in 2025 voorstander van meer betrokkenheid, tegenover 33,1 % in 2023.¹²⁸

¹²¹ CoE -GREVIO, 13/11/2023, pp. 13-14, [url](#); Voice of the Roma, 03/2024, p. 16, [url](#)

¹²² UN Moldova (Simion O.), 05/12/2023, [url](#)

¹²³ Freedom House, 29/02/2024, [url](#)

¹²⁴ UN Women Moldova, 14/05/2019, [url](#)

¹²⁵ OSCE-ODIHR, 18/03/2024, pp. 17-18, [url](#)

¹²⁶ Council of Europe (Mijatovic D.), 25/06/2020, p. 21, [url](#)

¹²⁷ EC, 08/11/2023, p. 43, [url](#)

¹²⁸ CPD, 30/06/2025, pp. 29, 35, [url](#)

4. Interetnische verhoudingen

4.1. (In)tolerantie

Etnische minderheden zijn volgens ECRI over het algemeen goed geïntegreerd in de Moldavische maatschappij. Onvoldoende kennis van de landstaal¹²⁹ kan een belemmering zijn voor integratie. Hoewel de autoriteiten inspanningen leveren om het Roemeens aan te leren vanaf de kleuterschool, blijven er volgens ECRI werkpunten bestaan wat betreft kwaliteit en het aantal lessen Roemeens in scholen waar etnische (linguïstische) minderheden school lopen.¹³⁰

Een studie van het Partnership for Development Centre, uitgevoerd in 2023, toont aan dat discriminerend gedrag tegenover Roma op basis van hun etniciteit voorkomt, maar dat verschillende categorieën personen in Moldavië nog minder aanvaard worden dan Roma: met name LGBTQI+-personen, mensen met HIV en aids, ex-gedetineerden, mensen van Afrikaanse origine en moslims.¹³¹

Uit een bevraging van de Equality Council in 2024 over percepties ten aanzien van gelijkheid, blijkt dat geen enkele etnische groep op regelmatige basis contact heeft met Roma. Zo'n 20 % van de respondenten heeft occasioneel contact met Roma. Een mogelijke verklaring hiervoor volgens het eindverslag is dat Roma slechts een klein aandeel van de bevolking uitmaken. Aan de respondenten werd gevraagd om maximum drie vooropgestelde kenmerken, waaronder zowel positieve, negatieve als neutrale, aan te duiden die zij associëren met Roma. De toebedeelde kenmerken zijn overwegend negatief, wat volgens de studie niet verbazend is gelet op de afwijzende houding van de bevolking tegenover Roma. Zo omschrijft 40 % van de bevroegden Roma als bedelaars, 22 % als dieven, 18 % als leugenaars, en 13 % als respectievelijk agressief en lui. Daarnaast worden ook de kenmerken anders (27 %), rijk (19 %) en goedhartig (12 %) genoemd.¹³² Deze resultaten zijn vergelijkbaar met die van een bevraging in 2021. Daarover schrijft ECRI in 2024 dat er enige verbetering is in de maatschappelijke perceptie van Roma. Zo verklaart 21 % van de respondenten in 2021 dat ze de Roma als dieven beschouwt, een daling ten aanzien van de 31 % in 2018. In 2021 omschrijft 22 % Roma als leugenaars, ten aanzien van 36 % in 2018. Verder ziet 12 % van de respondenten Roma als lui in 2021, tegenover 30 % in 2018.¹³³

Tijdens de bevraging van de Equality Council in 2024 moeten de respondenten eveneens aangeven in welke mate ze akkoord of niet akkoord zijn met een reeks standpunten over Roma. De antwoorden bevestigen volgens de studie de negatieve perceptie tegenover Roma. Tegelijkertijd worden ideeën rond segregatie afgewezen en de implementatie van programma's ter bevordering van de integratie van Roma aangemoedigd.¹³⁴

¹²⁹ De officiële taal is het Moldavisch. Deze taal is zo goed als identiek aan het Roemeens en wordt ook het Roemeens genoemd. Hierover bestaat veel discussie. Deze taal wordt gesproken door nagenoeg alle etnische Moldaviërs en Roemenen in het land. Etnische minderheden spreken naast hun eigen taal vaak Russisch en in mindere mate Moldavisch/Roemeens: OVSE, 29/11/2021, [url](#)

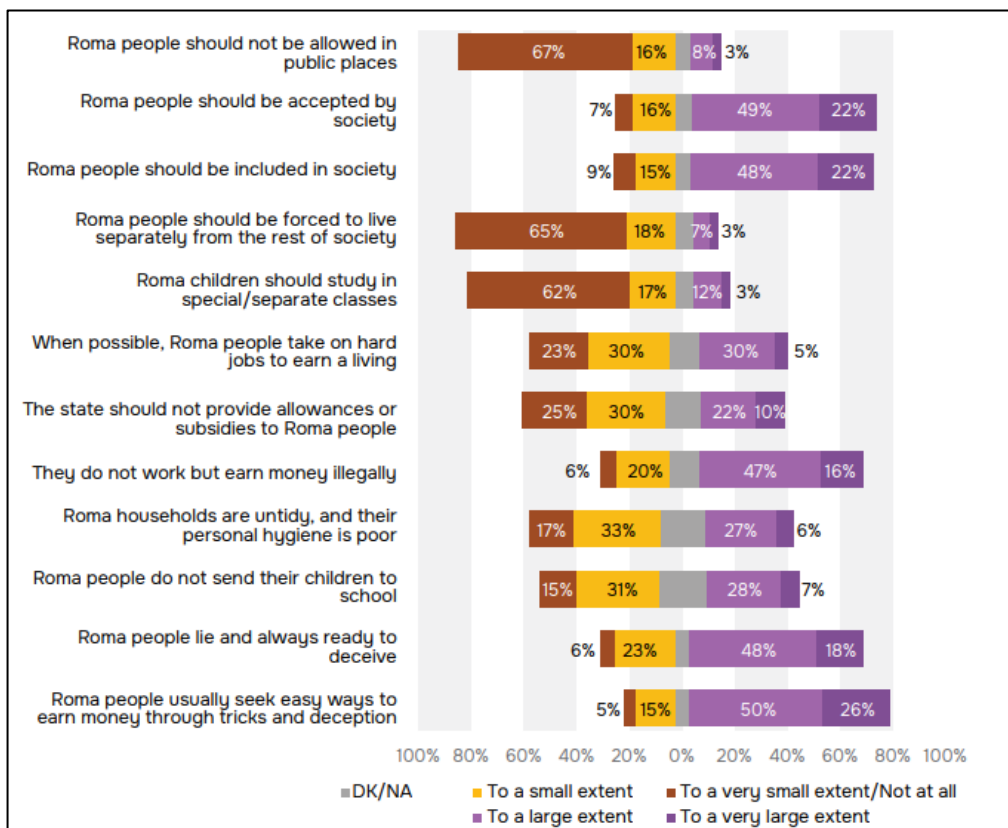
¹³⁰ ECRI, 12/11/2024, pp. 26-27, [url](#)

¹³¹ Partnership for Development Center, 02/2024, p. 8, [url](#)

¹³² Equality Council, 10/02/2025, p. 103, [url](#)

¹³³ ECRI, 12/11/2024, p. 23, [url](#)

¹³⁴ Equality Council, 10/02/2025, pp. 103-104, [url](#)

Grafiek 3. Attitudes towards Roma people, SEPA 2024 - To what extent do you agree with the following statements about people of Roma ethnicity?¹³⁵

Een adviescomité van de Raad van Europa dat toeziet op de implementatie van het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden publiceert in oktober 2023 een evaluatierapport over Moldavië. Hierin is opgenomen dat stigmatisering en stereotypering wijdverspreid blijven, zowel in de maatschappij als bij overheidsafgevaardigden, waardoor een discriminerende houding tegenover Roma en andere minderheden wordt aangewakkerd. Romavertegenwoordigers zijn bezorgd over aanhoudende vooroordelen over Roma die bijdragen tot haatspraak. Roma voelen zich gediscrimineerd in alle aspecten van het leven, voornamelijk tijdens hun contact met ambtenaren, in de gezondheidszorg of op het werk.¹³⁶ Ook de EC merkt op dat Roma in het bijzonder met racisme en discriminatie geconfronteerd worden, inclusief op de arbeidsmarkt.¹³⁷

4.2. Haatspraak en haatmisdrijven

Verschillende bronnen, waaronder CERD en Freedom House, stellen dat haatspraak tegen Roma voorkomt. CERD verwijst in 2024 naar meldingen van negatieve stereotypen, etnische discriminatie, racistische haattaal en haatmisdrijven, waarbij volgens het comité vooral Roma worden gevisieerd. Daarnaast stelt CERD dat ook politici, vooral op lokaal niveau, racistische haattaal gebruiken.¹³⁸ Freedom House meldt in 2024 dat een aantal mediakanalen en publieke figuren haatspraak tegen

¹³⁵ Equality Council, 10/02/2025, pp. 103-104, [url](#)

¹³⁶ CoE, 18/10/2023, pp. 5, 24, [url](#)

¹³⁷ EC, 08/11/2023, pp. 6, 31, [url](#); EC, 30/10/2024, p. 41, [url](#)

¹³⁸ CERD, 23/05/2024, p. 5, [url](#)

etnische minderheden, onder wie Roma, aanmoedigen.¹³⁹ Deze bronnen geven niet aan hoe wijdverspreid haatspraak tegen Roma is.

De Moldavische ngo Promo-Lex analyseert tussen 2023 en 2025 situaties van haatspraak in het kader van lokale, parlaments- en presidentsverkiezingen. De ngo vermeldt niets over haatspraak ten aanzien van Roma of andere kwetsbare groepen, wat niet impliceert dat dergelijke situaties niet voorkomen. Bij de categorie haatspraak op basis van etniciteit staat tussen haakjes "Russian, Ukrainian, Bulgarian, etc."¹⁴⁰ Tussen 2018 en 2021 analyseert de ngo haatspraak ten aanzien van verschillende categorieën mensen, onder wie Roma. Doelwitten van haatspraak in deze periode, op basis van de door Promo-Lex gemonitorde bronnen, zijn voornamelijk en met voorsprong LGBTI-personen, vrouwen, politici en vakbondsafgevaardigden, gevolgd door mensen met een beperking, Roemenen, Russischtaligen en Roma.¹⁴¹

Aangaande haatmisdrijven tegen Roma vond Cedoca binnen het tijdsbestek van dit onderzoek geen informatie terug voor de periode 2025-2026. ECRI meldt in 2024 gewelddadige aanvallen tegen Roma en stelt dat de ordediensten deze niet altijd adequaat opvolgen, zonder het aantal incidenten te duiden.¹⁴² Het adviescomité van de Raad van Europa stelt in oktober 2023 dat de Moldavische samenleving doorgaans tolerant is, maar vermeldt ook enkele racistische incidenten, waaronder fysieke aanvallen op Roma, een aparte behandeling van Oekraïense Romavluchtelingen en straatgeweld in een Romawijk in Otaci. Volgens Romavertegenwoordigers reageerden de autoriteiten hierop onvoldoende. Het comité roept op om dergelijke incidenten systematisch te voorkomen, veroordelen en bestraffen.¹⁴³

Het mensenrechtendepartement van de OVSE, het Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR), ondersteunt de Moldavische autoriteiten bij het registreren en verzamelen van gegevens over haatmisdrijven aan de hand van opleidingen en adviezen. In 2024 vinden verschillende opleidingen over haatmisdrijven plaats, met als doelgroepen onder meer politieagenten, het Openbaar Ministerie, lokale ambtenaren, maatschappelijk werkers en Romabemiddelaars. Als OVSE-lid rapporteert Moldavië haatmisdrijven aan ODIHR. Voor het jaar 2024 ontvangt ODIHR veertien meldingen over haatmisdrijven, inclusief van middenveldorganisaties. De politie registreert hetzelfde jaar elf incidenten, waarvoor vier mensen in totaal zijn vervolgd en vier veroordeeld. Het merendeel van de meldingen gaat over anti-LGBTI-incidenten. Een incident betreft anti-Oekraïense en anti-Romabeledigingen gericht tegen Oekraïense deelnemers aan een LGBTI-Pride-evenement.¹⁴⁴ In 2023 is ODIHR eveneens op de hoogte van een incident gericht tegen Oekraïense Romavluchtelingen. Concreet gaat het over een incident waarbij Romavluchtelingen zijn beledigd, bedreigd en door de viceburgemeester uit een tijdelijke opvanglocatie gezet, zonder tussenkomst van de aanwezige politie.¹⁴⁵ ODIHR is niet op de hoogte van andere incidenten gericht tegen Roma in 2023-2024. Voor 2025-2026 zijn er nog geen gegevens bekendgemaakt. Om onderrapportering tegen te gaan, moedigt ODIHR middenveldorganisaties en monitoringgroepen aan om haatincidenten rechtstreeks te melden bij ODIHR.¹⁴⁶

ODIHR merkt nog op dat Moldavië niet beschikt over een uitgebouwd ondersteuningssysteem voor slachtoffers van haatmisdrijven. Zij hebben recht op dezelfde ondersteuning als andere slachtoffers

¹³⁹ Freedom House, 29/02/2024, [url](#)

¹⁴⁰ Promo-Lex, 12/03/2024, [url](#); Promo-Lex, 02/04/2025, [url](#); Promo-Lex, 16/02/2026, [url](#); Promo-Lex, 24/04/2026, [url](#)

¹⁴¹ Promo-Lex, 30/01/2020, [url](#); Promo-Lex, 15/09/2021, [url](#); Promo-Lex, 09/11/2021, [url](#)

¹⁴² ECRI, 12/11/2024, p. 20, [url](#)

¹⁴³ CoE, 18/10/2023, pp. 5, 24, [url](#)

¹⁴⁴ OSCE-ODIHR, 2024, [url](#)

¹⁴⁵ OSCE-ODIHR, 2023, [url](#)

¹⁴⁶ OSCE-ODIHR, 2024, [url](#)

van criminaliteit, waaronder juridische, psychologische en sociale hulp. Dergelijke ondersteuning wordt voornamelijk geboden door sociale diensten en middenveldorganisaties. Politieagenten moeten slachtoffers informeren over hun rechten en kunnen hen doorverwijzen naar gespecialiseerde organisaties. Daarnaast kan de Equality Council (zie [5.4.2. Equality Council](#)) het parket informeren over mogelijke haatmisdrijven.¹⁴⁷

5. Rechtsmiddelen

5.1. Wettelijk kader

De Grondwet van Moldavië garandeert verschillende fundamentele mensenrechten. Artikel 16 van de Grondwet stelt dat alle burgers van de Republiek Moldavië gelijk zijn voor de wet ongeacht hun ras, nationaliteit, etnie, taal, religie, geslacht, opinie, politieke voorkeur of sociale afkomst.¹⁴⁸ Wat betreft non-discriminatie en gelijkheid voldoet de Moldavische wetgeving grotendeels aan het EU-acquis.¹⁴⁹

Het juridische en institutionele kader rond haatspraak en haatmisdrijven is in 2025 nog niet volledig afgestemd op het EU-acquis en de Europese normen, vooral aangaande de bestrijding van racisme en xenofobie via het strafrecht.¹⁵⁰ Haatmisdrijven zijn opgenomen als strafbaar feit in de Strafwet. Sinds wetswijzigingen in mei 2022 is het aanzetten tot discriminatie en geweld, geïnspireerd door haat, eveneens strafbaar. Daarnaast voorzien deze wetswijzigingen strengere straffen voor misdrijven die zijn ingegeven door vooroordelen of stereotypes over onder andere ras, kleur, etnie, nationale origine, sociale achtergrond, en staatsburgerschap.¹⁵¹ Sinds april 2022 is haatspraak opgenomen in de Strafwet. Romavertegenwoordigers zijn vragende partij om een definitie van anti-Romacisme in de wetgeving op te nemen als een specifieke vorm van racisme.¹⁵² Volgens de EC blijft de definitie van haatspraak onvolledig en versnipperd in de nationale wetgeving.¹⁵³

In 2025 vinden enkele wetswijzigingen plaats die de toegang tot justitie en gratis rechtsbijstand verbeteren, aldus de Ombudsman. Personen met een inkomen dat maximaal 30 % boven het minimumloon ligt kunnen voortaan gedeeltelijk gratis juridische bijstand krijgen. Zij dragen zelf ongeveer 30 % van de kosten. Deze maatregelen zijn volgens de Ombudsman een belangrijke stap voor de bescherming van het recht op verdediging en een eerlijk proces, zowel in burgerlijke als strafrechtelijke procedures. Toezicht op de effectieve toepassing van deze regels, zeker in regio's met een beperkte toegang tot juridische hulp, blijft volgens de Ombudsman belangrijk.¹⁵⁴ Volgens het jaarlijkse activiteitenverslag van de National Council for State-Guaranteed Legal Aid (Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, CNAJGS) is de dienst in 47.148 zaken tussengekomen voor gratis rechtsbijstand in 2025. Hierin is geen informatie opgenomen over het aantal Roma dat hierop beroep heeft gedaan.¹⁵⁵ Ook de Ombudsman vermeldt in het jaarlijks mensenrechtenrapport over 2025 niets over de toegang tot rechtsbijstand voor Roma.¹⁵⁶

¹⁴⁷ OSCE-ODIHR, s.d., [url](#)

¹⁴⁸ *Constitution of the Republic of Moldova*, 27/08/1994 (gewijzigd 20/10/2024), [url](#)

¹⁴⁹ EC, 08/11/2023, p. 39, [url](#); USDOS, 30/03/2023, p. 38, [url](#)

¹⁵⁰ EC, 04/11/2025, p. 41, [url](#)

¹⁵¹ EC, 08/11/2023, p. 39, [url](#); USDOS, 30/03/2023, p. 38, [url](#)

¹⁵² CoE, 18/10/2023, pp. 23-24, [url](#)

¹⁵³ EC, 04/11/2025, p. 41, [url](#)

¹⁵⁴ People's Advocate of Moldova, 08/05/2026, pp. 67, 275, [url](#)

¹⁵⁵ CNAJGS, 24/02/2026, [url](#)

¹⁵⁶ People's Advocate of Moldova, 08/05/2026, [url](#)

5.2. Rechtspraak en toegang tot justitie

Verschillende bronnen, waaronder ECRI, Promo-Lex en Expert Grup, wijzen op tekortkomingen aangaande rechtspraak rond haatspraak en haatmisdrijven. ECRI stelt in 2024 en Promo-Lex in 2023 dat het toepassen van wetgeving inzake haatspraak een moeizaam proces blijft. Dit heeft onder meer te maken met inconsistente terminologie en definities in de wetgeving. Sinds een wetwijziging van 2022 kunnen politieagenten rechtstreeks ingrijpen bij gevallen van haatspraak, maar een gebrek aan expertise hierover bij politieagenten bemoeilijkt de implementatie van de wetgeving.¹⁵⁷

Expert Grup stelt in 2024 dat discriminatie tegen Roma omwille van hun origine wijdverspreid is en vaak onbestraft blijft. De rapporteringsgraad van haatspraak en discriminatie ligt laag, wat volgens de organisatie samenhangt met drempels die Roma ervaren bij de toegang tot justitie en bijstand, onder meer door wantrouwen tegenover de autoriteiten.¹⁵⁸

Volgens Romaleiders, zo stelt het USDOS in 2023 en 2024, slagen de wetshandhavingsinstanties er niet in om haatspraak naar behoren te onderzoeken. Verder beschuldigen Romaleiders deze instanties van een discriminerende houding tegenover Roma. Nog volgens Romavertegenwoordigers slaagt de politie er niet in om discriminatie tegen Roma te onderzoeken of weigeren zij om hiernaar een onderzoek te starten.¹⁵⁹

De EC noemt de gemelde gevallen van haatspraak op basis van de etnische afkomst van verkiezingskandidaten in 2025 verontrustend. Een positieve kanttekening volgens de EC is dat het herziene wettelijke kader dat haatspraak tijdens de verkiezingen sanctioneert, consequent werd toegepast. Toch blijft er een beperkte capaciteit om haatspraak en/of aanzetting tot haat op te sporen op socialemediakanalen.¹⁶⁰

In 2024 worden er 56 strafzaken opgestart op basis van bepalingen inzake haat en/of vooroordelen. Het is niet bekend hoeveel zaken betrekking hebben op Roma. Er is volgens de EC nood aan een uniforme methodologie voor het verzamelen van gegevens over haatmisdrijven, en het categoriseren hiervan volgens motief en type misdrijf. De EC pleit eveneens voor de verderzetting van gespecialiseerde opleidingen voor politieagenten over het documenteren van haatspraakincidenten.¹⁶¹

Promo-Lex schrijft in december 2023 dat middenveldorganisaties veertig gevallen van haatspraak registreerden, waarvan er twee effectief zijn bestraft door de overheid. De organisatie verduidelijkt hierbij niet of een van deze gevallen betrekking heeft op Roma.¹⁶²

In 2022 – 2023 onderzocht de politie elf haatgemotiveerde misdrijven, waarna ze voor het gerecht werden gebracht. Een beperkt aantal volgens CERD, gelet op de opleidingen over dit onderwerp, georganiseerd voor leden van de ordediensten en het gerecht.¹⁶³

De Moldavische ngo CNR voert in 2018-2022 een project uit dat ondersteund wordt door de Raad van Europa, genaamd *Strengthening access to justice for victims of discrimination, hate speech and hate crimes in the Eastern Partnership*. Het heeft onder meer als doel om de toegang tot justitie voor etnische minderheden te vergemakkelijken en gelijke rechten te promoten. Het CNR wil ervoor zorgen dat Roma (en andere etnische minderheden) die het slachtoffer zijn van discriminatie, haatspraak en haatmisdrijven een betere toegang krijgen tot het rechtswezen en kunnen rekenen op gratis

¹⁵⁷ Promo-Lex, 12/12/2023, p. 31, [url](#); ECRI, 12/11/2024, p. 18, [url](#)

¹⁵⁸ Expert Grup, 23/07/2024, p. 57, [url](#)

¹⁵⁹ USDOS, 30/03/2023, p. 39, [url](#); USDOS, 22/04/2024, p. 42, [url](#)

¹⁶⁰ EC, 04/11/2025, p. 41, [url](#)

¹⁶¹ EC, 04/11/2025, p. 41, [url](#)

¹⁶² Promo-Lex, 12/12/2023, p. 31, [url](#)

¹⁶³ CERD, 23/05/2024, p. 5, [url](#)

rechtsbijstand, advies en geschillenbeslechting.¹⁶⁴ Cedoca heeft binnen het tijdsbestek van dit onderzoek in de geraadpleegde bronnen geen informatie teruggevonden over concrete resultaten of de eventuele verderzetting van dit project.

Tussen juni 2023 en augustus 2024 loopt een project van het United Nations Development Programme (UNDP) om de toegang tot justitie voor kwetsbare groepen in Moldavië te verbeteren. Naast mensen met een beperking, personen met HIV en LGBTI-persoonen behoren ook etnische minderheden, onder wie Roma, tot de doelgroep. Het evaluatierapport over het project, gepubliceerd in mei 2025, stelt dat juridische geschillen vaak voorvallen en dat de meeste conflicten betrekking hebben tot burens, sociale uitkeringen en openbare diensten. Vooral inwoners van landelijke gebieden en personen met een laag inkomen komen in aanraking met dergelijke conflicten. Het UNDP wijst op de nood aan een sterke rechtsbescherming en toegankelijke mechanismen voor geschillenbeslechting. De meeste personen die verzeild raken in een juridisch geschil zoeken eerst advies bij vertrouwde personen of instanties, maar de kwaliteit en doeltreffendheid van die ondersteuning verschillen sterk. Politie en advocaten worden doorgaans als behulpzamer ervaren, terwijl lokale overheden en andere instanties vaak niet aan de verwachtingen voldoen. Over concrete juridische ondersteuning voor Roma vermeldt het evaluatieverslag niets.¹⁶⁵

De International Organization for Migration (IOM) schrijft in april 2025 dat het vrijwillig terugkeerprogramma sinds 2022 bijna 1.300 Roma heeft bijgestaan om terug te keren naar Moldavië. Hierbij heeft een mobiel beschermingsprogramma van IOM aan zo'n 800 Roma juridische en sociale bijstand verleend.¹⁶⁶

5.3. Toegang tot politie

Het adviescomité van de Raad van Europa stelt dat het voor Roma mogelijk is om naar de politie te stappen, maar dat de administratieve rompslomp te omslachtig is, waardoor zij niet geneigd zijn om met hun zaak verder te gaan. Dat is voornamelijk het geval voor Roma die onvoldoende kennis hebben van het wettelijke en institutionele kader waarbinnen discriminatie kan worden bestreden. Romavertegenwoordigers zijn vragende partij voor professioneel juridisch advies en bijstand aan Roma zodat zij hun zaak aanhangig kunnen maken.¹⁶⁷

Een groep ngo's die opkomen voor Romarechten schrijven in een bijdrage voor het CERD-rapport van 2024 dat het wettelijk kader er niet in slaagt Roma te beschermen tegen etnische discriminatie en dat veroordelen tegen Roma, vaak ook bij de ordediensten, leiden tot hervictimisering. Vormingen voor actoren in het veld zijn volgens de ngo's onvoldoende om deze diepgewortelde discriminatie ten aanzien van Roma tegen te gaan.¹⁶⁸

CERD en ECRI schrijven in 2024 dat er meldingen zijn van etnische profilering door de ordediensten, voornamelijk bij Roma. Volgens CERD is er weinig informatie voorhanden inzake maatregelen om dit te voorkomen. ECRI wijst op een nood aan training van de politiediensten over dit onderwerp.¹⁶⁹

Uit de CPD-bevraging in 2025 blijkt dat er een duidelijk verschil is tussen het niveau van vertrouwen in de politie bij de algemene bevolking tegenover bij Roma. Het meest verontrustende volgens het CPD is het hoge aantal respondenten dat helemaal geen vertrouwen heeft: 30,6 % van de Roma en 27,2 % van de algemene bevolking. Bij mensen met een beperking ligt dat percentage nog hoger:

¹⁶⁴ Council of Europe, 16/12/2021, [url](#)

¹⁶⁵ UNDP, 02/05/2025, p. 4, [url](#)

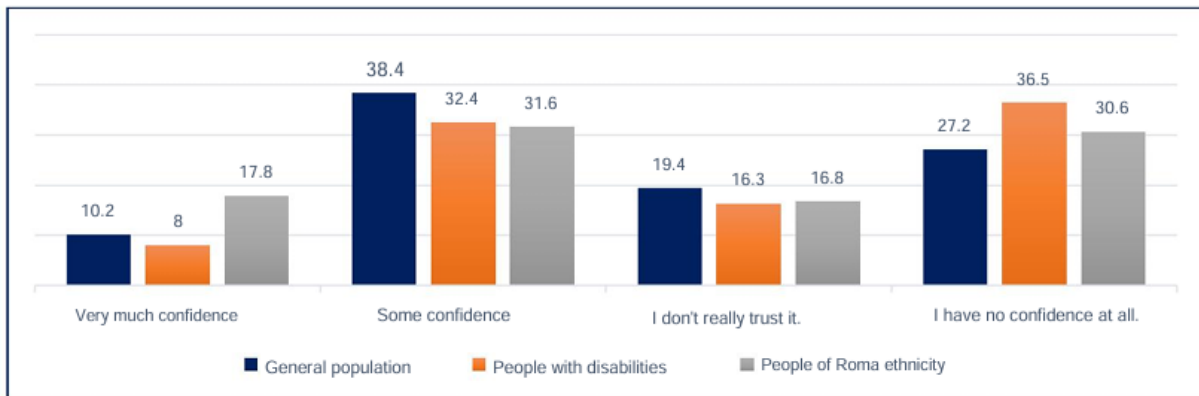
¹⁶⁶ IOM, 02/04/2025, [url](#)

¹⁶⁷ CoE, 18/10/2023, p. 13, [url](#)

¹⁶⁸ Voice of the Roma, 03/2024, p. 6, [url](#)

¹⁶⁹ CERD, 23/05/2024, p. 6, [url](#); ECRI, 12/11/2024, p. 28, [url](#)

36,5 %. Dit kan volgens het CPD te maken hebben met negatieve ervaringen, een gebrekkige reactie van de autoriteiten in het verleden of percepties rond discriminatie en exclusie. Opvallend is dat 17,8 % van de Roma, tegenover 10,2 % van de algemene bevolking aangeeft veel vertrouwen te hebben in de politie. Onderstaande grafiek geeft de verschillende gradaties van vertrouwen weer.¹⁷⁰

Grafiek 4. Distribution of the level of trust in the police among the general population, people with disabilities and people of Roma ethnicity, National CPD Survey 2025¹⁷¹

Dezelfde bevraging toont aan dat er over het algemeen een redelijke bereidheid is om situaties van huiselijk geweld te rapporteren aan de politie, zowel bij Roma (61,8 %) als bij niet-Roma (70,1 %). Het feit dat meer dan een derde geen contact zou opnemen met de politie, wijst er volgens het CPD op dat er nog steeds hindernissen bestaan. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn een gebrek aan toegankelijke ondersteuning, een gebrek aan vertrouwen in een doeltreffende interventie of angst voor consequenties. Voormalige negatieve ervaringen of culturele normen die het delen van persoonlijke conflicten ontmoedigen, zijn volgens het CPD bijkomende mogelijke redenen om situaties van huiselijk geweld niet te melden aan de politie.¹⁷²

Het Stuurcomité inzake antidiscriminatie, diversiteit en inclusie van de Raad van Europa brengt in maart 2026 een thematisch rapport uit over de relaties tussen Romagemeenschappen en de politie in, onder andere, Moldavië. Het rapport vermeldt dat UNDP Romabemiddelaars ondersteunt en dat er regelmatig overlegmomenten zijn tussen de bemiddelaars en de politie. Daarnaast organiseert de General Police Inspectorate van Moldavië in samenwerking met de OVSE rondetafelgesprekken tussen de politie en Romagemeenschappen. Verder vermeldt het rapport het bestaan van een programma voor gemeenschapsbemiddeling dat de toegang tot diensten en bescherming in situaties van huiselijk geweld vergemakkelijkt. Er lopen eveneens campagnes om Roma aan te moedigen bij de politie te solliciteren. De eventuele resultaten hiervan worden niet meegedeeld.¹⁷³

5.4. Buitengerechtelijke instanties

5.4.1. De Ombudsman

De bevoegdheden van de Ombudsman van Moldavië zijn vastgelegd in een wet van 2014. De Ombudsman onderzoekt aanvragen van individuen met betrekking tot schendingen van mensenrechten en vrijheden en doet dit ongeacht hun ras, etnie, kleur, geslacht, taal, religie, politieke

¹⁷⁰ CPD, 30/06/2025, p. 40, [url](#)

¹⁷¹ CPD, 30/06/2025, p. 40, [url](#)

¹⁷² CPD, 30/06/2025, p. 45, [url](#)

¹⁷³ Council of Europe, 04/03/2026, [url](#)

mening, nationale of sociale afkomst of inkomen. De Ombudsman kan via bemiddeling zoeken naar een oplossing bij conflicten tussen burgers en de autoriteiten. In complexe situaties kan de Ombudsman individuen of groepen mensen vertegenwoordigen voor rechtbanken of instanties. Aanvragen kunnen persoonlijk, via e-mail, per fax of via andere communicatiemiddelen worden ingediend.¹⁷⁴

Het USDOS schrijft over de Ombudsman dat deze instantie, net zoals de Equality Council, onafhankelijk is en mensenrechtenkwesaties rapporteert aan het parlement. De Ombudsman kan een onderzoek starten op basis van klachten of op eigen initiatief, maar kan geen beslissingen over mensenrechtenkwesaties afdwingen. In het kantoor van de Ombudsman is er een afzonderlijke ombudspersoon die opkomt voor kinderrechten.¹⁷⁵

Het adviescomité van de Raad van Europa wijst in 2023 op de belangrijke rol van de Ombudsman en de Equality Council in de strijd tegen discriminatie. Beide diensten dragen bij tot het garanderen van gelijkheid en het respecteren van de mensenrechten van etnische minderheden.¹⁷⁶

Zowel ECRI, het adviescomité van de Raad van Europa als de EC stellen dat de Ombudsman over onvoldoende personeel en financiële middelen beschikt om zijn mandaat naar behoren te vervullen¹⁷⁷, ook al zijn er aanwervingen gebeurd en zijn de lonen in 2024 met 33 % gestegen.¹⁷⁸ De EC merkt nog op dat de autoriteiten steeds meer rekening houden met de aanbevelingen van de Ombudsman. In 2024 wordt 64 % van de aanbevelingen geïmplementeerd, tegenover 13 % in 2023. Tegelijk wijst de EC op een toenemende inmenging in het werk van de Ombudsman in 2025.¹⁷⁹

Het jaarrapport van de Ombudsman over 2025 bespreekt de toegang tot onderwijs en gezondheidszorg voor Roma. Over andere eventuele meldingen van of ondersteuning aan Roma vermeldt het rapport niets.¹⁸⁰

5.4.2. Equality Council

De Equality Council, of voluit de Council for Preventing and Eliminating Discrimination and Ensuring Equality, bestaat sinds 2013 en is bevoegd om aantijgingen van discriminatie onafhankelijk te onderzoeken. Daarnaast monitort deze instantie de implementatie van de wetgeving aangaande non-discriminatie en organiseert ze bewustmakingscampagnes om discriminatie tegen te gaan.¹⁸¹

Sinds februari 2023 zijn de bevoegdheden van de Equality Council uitgebreid. De instantie mag klachten over discriminatie of intimidatie op het werk en in het onderwijs onderzoeken en boetes uitschrijven. Daarnaast heeft de instantie de autonomie om te bepalen of het daadwerkelijk om discriminatie gaat, advies te geven over een mogelijke oplossing of een verzoek in te dienen bij het Openbaar Ministerie om een strafzaak op te starten. Daarnaast krijgt ze de bevoegdheid om bescherming te bieden aan slachtoffers.¹⁸² Het doel is om discriminatie te voorkomen en te bestrijden, alsook om gelijke kansen en diversiteit te bevorderen.¹⁸³

¹⁷⁴ People's Advocate of Moldova, *People's Advocate*, s.d., [url](#); People's Advocate of Moldova, *People's Advocate Office*, s.d., [url](#)

¹⁷⁵ USDOS, 22/04/2024, p. 34, [url](#)

¹⁷⁶ CoE, 18/10/2023, pp. 4, 12-13, [url](#)

¹⁷⁷ EC, 04/11/2025, p. 36, [url](#); ECRI, 12/11/2024, p. 8, [url](#); CoE, 18/10/2023, pp. 4, 12-13, [url](#)

¹⁷⁸ ECRI, 12/11/2024, p. 8, [url](#)

¹⁷⁹ EC, 04/11/2025, p. 36, [url](#)

¹⁸⁰ People's Advocate of Moldova, 08/05/2026, [url](#)

¹⁸¹ Equality Council, s.d., [url](#)

¹⁸² USDOS, 22/04/2024, p. 35, [url](#)

¹⁸³ EC, 08/11/2023, p. 39, [url](#); CoE, 18/10/2023, p. 12, [url](#)

Beslissingen van de Equality Council zijn bindend, tenzij een rechtbank hierover anders oordeelt.¹⁸⁴ Volgens de EC is de implementatiegraad van de aanbevelingen van de Equality Council toegenomen tot 29 % in 2024 tegenover 21 % in 2023. Deze instantie kampt net zoals de Ombudsman met een personeelstekort en beschikt over onvoldoende financiële middelen. De EC wijst er nog op dat het wettelijk kader onvoldoende onafhankelijkheid garandeert. Bijkomend is er nood aan versterking wat betreft het sanctiemechanisme en de bevoegdheid om slachtoffers van discriminatie bij te staan.¹⁸⁵

Het is mogelijk om via de website van de Equality Council een klacht in te dienen over discriminatie. De website geeft ook informatie over de wetgeving aangaande discriminatie en deelt nieuws en publicaties over discriminatie.¹⁸⁶

6. Roma-organisaties

Verschillende Roma-organisaties zijn actief in Moldavië. Zij delen op Facebook informatie over hun projecten, gesprekken met gemeentebesturen en de centrale overheid, alsook rapporten met betrekking tot Roma, bezorgdheden en advies.¹⁸⁷

Meerdere Roma-organisaties verenigen zich onder de Voice of Roma Coalition of Coalita Vocea Romilor. Deze organisaties monitoren de implementatie van de verschillende actieplannen en streven ernaar om de situatie voor Roma te verbeteren en komen op voor hun rechten.¹⁸⁸ Verschillende personen zijn bijzonder actief op dit vlak, onder wie Romaspecialist en doctor in de politieke wetenschappen Ion Duminica, en Romabemiddelaars Valeria Caldararu en Silvana Feraru.¹⁸⁹ Deze laatste twee zitten in het bestuur van de National Association of Community Mediators (Asociației Naționale a Mediatorilor Comunitari, ANMC).¹⁹⁰ Via haar Facebookpagina communiceert de ANMC regelmatig over haar activiteiten op nationaal en regionaal niveau, de voortgang van projecten rond de inclusie van Roma en hun betrokkenheid bij beleidsvorming, en opleidingen voor Roma-bemiddelaars. Daarnaast roept de organisatie via Facebook op tot een versterking van de bemiddelaarscapaciteit, onder meer door bijkomend personeel aan te werven, salarissen te verhogen en hun activiteiten uit te breiden naar meerdere regio's in Moldavië.¹⁹¹

CERD vermeldt in 2024 dat er op lokaal niveau maar beperkte samenwerking is met ngo's die opkomen voor de rechten van de Roma. Tevens worden sommige van deze organisaties uitgesloten van consultatieprocessen.¹⁹²

¹⁸⁴ CoE, 18/10/2023, pp. 4, 12-13, [url](#)

¹⁸⁵ EC, 04/11/2025, p. 36, [url](#)

¹⁸⁶ Equality Council, [website] s.d., [url](#)

¹⁸⁷ Asociația Națională a Mediatorilor Comunitari din R.M (National Association of Community Mediators of the Republic of Moldova) (ANMC), [Facebookpagina], s.d., [url](#); Centrul Național al Romilor (National Roma Center) (CNR), [Facebookpagina], s.d., [url](#); Coaliția "Vocea Romilor" (Voice of Roma Coalition) (CVR), [Facebookpagina], s.d., [url](#) en [url](#)

¹⁸⁸ CNR (Russi D. & Drumea G.), 27/12/2021, p. 10, [url](#)

¹⁸⁹ Asociația Națională a Mediatorilor Comunitari din R.M (National Association of Community Mediators of the Republic of Moldova) (ANMC), [Facebookpagina], s.d., [url](#)

¹⁹⁰ Information Portal on the Justice Sector, s.d., [url](#)

¹⁹¹ Asociația Națională a Mediatorilor Comunitari din R.M (National Association of Community Mediators of the Republic of Moldova) (ANMC), [Facebookpagina], s.d., [url](#)

¹⁹² CERD, 23/05/2024, p. 8, [url](#)

Bibliografie

Rechtstreekse contacten

People in Need, een ngo die onder meer specifieke projecten rond Roma in Moldavië beheert, e-mail, 03/09/2025, jakprezidluhy@clovekvtsni.cz

Cristina Temizcay, President, Roma Women & Girls Network "Moldsolidaritate", e-mail, 10/11/2025, cristina.temizcay@gmail.com

Geschreven en audiovisuele bronnen

Acted Moldova, *Republic of Moldova: Roma Community Needs Assessment*, 12/04/2023, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/102293> [geraadpleegd op 05/05/2026]

Asociația Națională a Mediatorilor Comunitari din R.M (National Association of Community Mediators of the Republic of Moldova) (ANMC), [Facebookpagina], s.d., <https://www.facebook.com/mediatori.md/> [geraadpleegd op 01/03/2022]

Centre for Policies and Reforms, *Alternative report submitted to the 112th session (08 April – 26 April 2024) of the UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination*, 04/2024, <https://cpr.md/en/2024/02/06/alternative-report-submitted-to-the-112th-session-08-april-26-april-2024-of-the-un-committee-on-the-elimination-of-racial-discrimination/> [geraadpleegd op 17/06/2025]

Centrul Național al Romilor (National Roma Center) (CNR) (Russi D. & Drumea G.), *Accesul la Justiție al Romilor* [onofficiële vertaling: *Roma access to justice*], 27/12/2021, https://www.justitietransparenta.md/wp-content/uploads/2021/12/A4_Report_justitie_web.pdf [geraadpleegd op 01/03/2022]

Centrul Național al Romilor (National Roma Center) (CNR), [Facebookpagina], s.d., <https://www.facebook.com/Centrul-Na%C8%9Bional-al-Romilor-342829259121017/> [geraadpleegd op 01/03/2022]

Coaliția "Vocea Romilor" (Voice of Roma Coalition) (CVR), [Facebookpagina], s.d., <https://www.facebook.com/Coali%C8%9Bia-Vocea-Romilor-CVR-2041163402870393/> [geraadpleegd op 01/03/2022]

Coaliția "Vocea Romilor" (Voice of Roma Coalition) (CVR), [Facebookpagina], s.d., <https://www.facebook.com/profile/61555664946003/> [geraadpleegd op 26/05/2026]

Constitution of the Republic of Moldova, 27/08/1994 (wijzigingen op 20/10/2024), https://presedinte.md/app/webroot/Constitutia_RM/Constitutia_2024_ro.pdf [geraadpleegd op 26/05/2026]

Council for Preventing and Eliminating Discrimination and Ensuring Equality (Equality Council), [website] s.d., <http://egalitate.md/> [geraadpleegd op 01/03/2022]

Council of Europe – Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings (GRETA), *Fourth evaluation round. Measures to prevent and detect vulnerabilities to human trafficking. Evaluation Report Republic of Moldova*, 10/06/2025, <https://rm.coe.int/greta-evaluation-report-on-the-implementation-of-the-council-of-europe/1680b613f3> [geraadpleegd op 05/05/2026]

Council of Europe (CoE) – European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), *ECRI report on the republic of Moldova (sixth monitoring cycle)*, 12/11/2024, <https://rm.coe.int/sixth-report-on-the-republic-of-moldova/1680b2097e> [geraadpleegd op 18/11/2024]

Council of Europe (CoE) – Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence (GREVIO), *GREVIO Baseline Evaluation Report Republic of Moldova*, 13/11/2023, <https://rm.coe.int/grevio-s-baseline-evaluation-report-on-legislative-and-other-measures-/1680ad46a1> [geraadpleegd op 08/12/2023]

Council of Europe (CoE), *Fifth Opinion on the Republic of Moldova – Advisory Committee on the Framework Convention for the Protection of National Minorities*, 18/10/2023, <https://rm.coe.int/5th-op-moldova-en/1680acf5c8> [geraadpleegd op 08/12/2023]

Council of Europe (De Schutter O.), *Report on Needs Assessment in the area of Social Rights in the Republic of Moldova*, 31/12/2020, <https://web.archive.org/web/20220127081201/https://rm.coe.int/moldova-needs-assessment-31-12-2020-final/1680a18a35> [geraadpleegd op 18/02/2022]

Council of Europe (Mijatovic D.), *Commissioner for Human Rights of the Council of Europe Dunja Mijatovic: Country report following her visit to the Republic of Moldova from 9 to 13 March 2020*, 25/06/2020, <https://web.archive.org/web/20220119122742/https://rm.coe.int/report-on-the-visit-to-moldova-from-9-to-13-march-2020-by-dunja-mijato/16809ed0e4> [geraadpleegd op 18/02/2022]

Council of Europe, *Action Plan for the Republic of Moldova 2021-2024*, 19/11/2020, <https://web.archive.org/web/20220126182541/https://rm.coe.int/prems-043221-eng-1501-action-plan-moldova-couv-texte-a4-bat-web/1680a22649> [geraadpleegd op 18/02/2022]

Council of Europe, *Advancing the dialogue with partners from the Republic of Moldova on access to rights and effective equality of vulnerable groups*, 24/02/2026, <https://www.coe.int/en/web/inclusion-and-antidiscrimination/-/advancing-the-dialogue-with-partners-from-the-republic-of-moldova-on-access-to-rights-and-effective-equality-of-vulnerable-groups> [geraadpleegd op 05/05/2026]

Council of Europe, *Fighting Discrimination and Providing Justice for Ethnic Minorities in the Republic of Moldova*, 16/12/2021, <https://www.coe.int/en/web/inclusion-and-antidiscrimination/-/fighting-discrimination-and-providing-justice-for-ethnic-minorities-in-the-republic-of-moldova> [geraadpleegd op 18/02/2022]

Council of Europe, *Roma Inclusion and the Future of Work: A Social Rights Perspective*, 18/03/2026, <https://www.coe.int/en/web/roma-and-travellers/-/roma-inclusion-and-the-future-of-work-a-social-rights-perspective> [geraadpleegd op 05/05/2026]

Council of Europe, *Thematic report on relations between Roma* communities and the police*, 04/03/2026, <https://search.coe.int/cm/eng#%7B%22CoEIdentifier%22:%5B%2209125948802a85b2%22%5D,%22sort%22:%5B%22CoEValidationDate%20Descending%22%5D%7D> [geraadpleegd op 05/05/2026]

Equality Council, *Council presentation*, s.d., <https://egalitate.md/en/prezentare-general/> [geraadpleegd op 05/05/2026]

Equality Council, *Study on Equality Perceptions and Attitudes in the Republic of Moldova*, 10/02/2025, https://egalitate.md/wp-content/uploads/2021/01/ENG_Study_Equality_Perceptions.pdf [geraadpleegd op 05/05/2026]

European Commission (EC), *Commission staff working document Republic of Moldova 2023 Report Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2023 Communication on EU Enlargement policy*, 08/11/2023, https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_698%20Moldova%20report.pdf [geraadpleegd op 27/11/2023]

European Commission (EC), *Commission staff working document republic of Moldova 2024 report accompanying the document communication from the commission to the European parliament, the Council, the Economic and social committee and the committee of regions 2024 Communication on EU enlargement policy*, 30/10/2024, https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/858717b3-f8ef-4514-89fe-54a6aa15ef69_en?filename=Moldova%20Report%202024.pdf [geraadpleegd op 04/11/2024]

European Commission (EC), *Republic of Moldova 2025 Report*, 04/11/2025, https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/23fa6af0-89b3-4532-a3d9-d1638727d14c_en?filename=moldova-report-2025.pdf [geraadpleegd op 05/05/2026]

European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), *Report on The Republic of Moldova*, 02/10/2018, <https://web.archive.org/web/20220119141142/https://rm.coe.int/fifth-report-on-the-republic-of-moldova/16808de7d7> [geraadpleegd op 18/02/2022]

European Roma Rights Centre (ERRC) (Popenko V.), *Segregation and sub-standard living conditions: Romani families stuck in limbo in Moldova*, 25/04/2022, <http://www.errc.org/news/segregation-and-sub-standard-living-conditions-romani-families-stuck-in-limbo-in-moldova> [geraadpleegd op 08/12/2023]

European Roma Rights Centre (ERRC) (Zalesak M.), *Temporary protection: the ongoing struggle of Romani refugees from Ukraine in the Czech Republic, Hungary, Moldova, Romania, and Slovakia*, 17/06/2024, https://www.errc.org/uploads/upload_en/file/5601_file1_temporary-protection-the-ongoing-struggle-of-romani-refugees-from-ukraine.pdf [geraadpleegd op 28/04/2026]

Eurydice, *Moldova. Overview*, 18/03/2025, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/node/23723> [geraadpleegd op 05/05/2026]

Expert Grup, *Shadow Report no. 1 Evaluation of the progress of the Republic of Moldova regarding the implementation of the recommendations of the European Commission in the context of the accession process to the European Union*, 23/07/2024, <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/moldau/21365.pdf> [geraadpleegd op 04/11/2024]

Freedom House, *Freedom in the World 2024, Moldova*, 29/02/2024, <https://freedomhouse.org/country/moldova/freedom-world/2024> [geraadpleegd op 04/11/2024]

Goethe Institut (Radu I.), *Old and new for Roma in the Republic of Moldova*, 02/11/2022, <https://www.goethe.de/ins/ro/en/kul/sup/unp/24305065.html> [geraadpleegd op 05/05/2026]

Government of the Republic of Moldova, *Moldovan government approved program to support Roma population*, 03/08/2022, <https://gov.md/en/content/moldovan-government-approved-program-support-roma-population> [geraadpleegd op 11/12/2023]

Information Portal on the Justice Sector of the Republic of Moldova, *Accesul la justiție al romilor, limitat sau inaccesibil (studiu)* [onofficiële vertaling: *Roma access to justice, limited or inaccessible (study)*], 28/12/2021, <https://www.justitietransparenta.md/accesul-la-justitie-al-romilor-limitat-sau-inaccesibil-studiu> [geraadpleegd op 01/03/2022]

Information Portal on the Justice Sector, *Roma community mediators, s.d.*, <https://www.justitietransparenta.md/en/mediatori-comunitari-romi/> [geraadpleegd op 05/05/2026]

Institute for Democracy and Development, *The Roma community's battle with discrimination in the Republic of Moldova*, 16/08/2024, <https://idd.md/en/the-roma-communitys-battle-with-discrimination-in-the-republic-of-moldova/> [geraadpleegd op 17/06/2025]

International Organisation for Migration (IOM), *IOM's participation in the "Roma International Forum" as an active member of the Roma Task Force in the Republic of Moldova*, 02/04/2025, <https://moldova.iom.int/news/ioms-participation-roma-international-forum-active-member-roma-task-force-republic-moldova> [geraadpleegd op 05/05/2026]

Intersos, *Moldova, our work with Roma communities*, 08/04/2024, <https://www.intersos.org/en/moldova-our-work-with-roma-communities/> [geraadpleegd op 17/06/2025]

Law on equality of the Republic of Moldova [Закон об обеспечении равенства лиц независимо от расовой или этнической принадлежности], 25/05/2012 (wijzigingen op 05/09/2024), https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144449&lang=ru# [geraadpleegd op 26/05/2026]

Law No. 1585 regarding compulsory health insurance [Lege Nr. 1585 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală], 30/04/1998 (wijzigingen op 18/03/2026), https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=151186&lang=ro [geraadpleegd op 05/05/2026]

Logos Press (Novikova V.), *In Moldova, 61% of the employed work in the service sector*, 02/04/2025, <https://logos-pres.md/en/news/in-moldova-61-of-the-employed-work-in-the-service-sector/> [geraadpleegd op 05/05/2026]

Migration Policy Institute (Solf B., O'Neill C.), *Moldova Shoulders Disproportionately Large Ukrainian Population, in the Shadow of the European Union and Russia*, 04/12/2025, <https://www.migrationpolicy.org/article/moldova-ukrainian-refugees> [geraadpleegd op 05/05/2026]

- Moldova1, *Census 2024: Only 44% economically active, over 1 million outside the labor market*, 25/11/2025, <https://moldova1.md/p/62853/census-2024-only-44-economically-active-over-1-million-outside-the-labor-market> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- Moldpress, *Final findings of 2024 Census in Moldova: National Statistics Bureau presents data on ethnic, cultural characteristics of population*, 20/10/2025, <https://www.moldpres.md/eng/society/final-findings-of-2024-census-in-moldova-national-statistics-bureau-presents-data-on-ethnic-cultural-ristics-of-the-population> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- National Council for State Guaranteed Legal Aid (CNAJGS), *Raport anual de activitate 2025 [Activity Report on 2025]*, 24/02/2026, https://cnajgs.md/uploads/asset/file/ro/3232/Raport_anual_de_activitate_2025.pdf [geraadpleegd op 05/05/2026]
- Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Roma mediators in Moldova enable Roma families to enjoy their human rights*, 13/09/2024, <https://www.ohchr.org/en/stories/2024/09/roma-mediators-moldova-enable-roma-families-enjoy-their-human-rights> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE), *Ethnobarometer Moldova – 2020*, 29/11/2021, https://www.osce.org/files/f/documents/0/7/505306_0.pdf [geraadpleegd op 01/03/2022]
- Organization for Security and Cooperation in Europe - Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE-ODIHR), *Moldova, Local elections, 5 November 2023: Final Report*, 18/03/2024, pp. 17-18, https://odihr.osce.org/sites/default/files/f/documents/2/5/564925_0.pdf [geraadpleegd op 05/05/2026]
- Organization for Security and Cooperation in Europe - Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE-ODIHR), *Hate Crime Report 2023 Moldova*, 2023, <https://hatecrime.osce.org/moldova?year=2023> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- Organization for Security and Cooperation in Europe - Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE-ODIHR), *Hate Crime Report 2024 Moldova*, 2024, <https://hatecrime.osce.org/moldova?year=2024> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- Organization for Security and Cooperation in Europe - Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE-ODIHR), *National frameworks to address hate crime in Moldova, s.d.*, <https://hatecrime.osce.org/national-frameworks-moldova#victimSupport> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- Organization for Security and Co-operation in Europe – Parliamentary Assembly (OSCE-PA), *Report on the field visit to the Republic of Moldova*, 02/07/2023, <https://www.oscepa.org/en/documents/ad-hoc-committees-and-working-groups/ad-hoc-committee-on-migration-1/4735-ad-hoc-committee-on-migration-report-on-the-field-visit-to-the-republic-of-moldova-chisinau-9-10-march-2023/file> [geraadpleegd op 08/12/2023]
- Partnership for Development Center, *Prejudice and marginalization in Moldova in 2023*, 02/2024, https://progen.md/wp-content/uploads/2024/02/CPD_Distanta-sociala_2023.pdf [geraadpleegd op 11/04/2024]
- Partnership for Development Centre (CPD), *Moldova inegală. Realitatea vulnerabilităților anului 2025 și calea de urmat [Unequal Moldova. The reality of vulnerabilities in 2025 and the way forward - Partnership for Development Center]*, 30/06/2025, https://eef.md/media/files/posts/Moldova-ineqala-2025_roen_21194188.pdf [geraadpleegd op 05/05/2026]
- People's Advocate of Moldova, *Alternative report submitted by the People's Advocate Office of Moldova (Ombudsman) to the Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD) under the UN Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination for the 116th Session, to be held between November 17 and December 5, 2025*, 30/10/2025, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2FCERD%2FNGS%2FMDA%2F66508&Lang=en [geraadpleegd op 10/11/2025]
- People's Advocate of Moldova, *People's Advocate Office, s.d.*, <https://ombudsman.md/en/about-us/peoples-advocate-office/> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- People's Advocate of Moldova, *People's Advocate, s.d.*, <https://ombudsman.md/en/about-us/peoples-advocate/> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- People's Advocate of Moldova, *Raport anual privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2023 [Annual report on respect for human rights and freedoms in the Republic of Moldova in 2023]*

2023] [DeepL Translation], 07/05/2024, <https://ombudsman.md/post-document/raport-anual-privind-respectarea-drepturilor-si-libertatilor-omului-in-republica-moldova-in-anul-2023/> [geraadpleegd op 04/11/2024]

People's Advocate of Moldova, *Raport anual privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2025* [Annual report on the observance of human rights and freedoms in the Republic of Moldova in 2025], 08/05/2026, https://ombudsman.md/wp-content/uploads/2026/05/ro_raport-anual-privind-respectarea-drepturilor-omului-si-libertatilor-omului-in-r.-moldova-in-2025-.pdf [geraadpleegd op 05/05/2026]

People's Advocate of Moldova, *Report submitted by the People's Advocate Office to the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women (CEDAW), under the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, for its pre-session working group for the 93rd session (7–11 July 2025)*, 23/05/2025, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/DownloadDraft.aspx?key=81mk5rpldqCpFjtaJG7LAvhgBhqvimSw3D1psWoEJGstmXqYcIuv/Uziivtinzm [geraadpleegd op 17/06/2025]

People's Advocate Office, *SHADOW REPORT submitted by the People's Advocate Office of Moldova (Ombudsman) to the Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD) under the UN Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination for the 116th Session, to be held between November 17 and December 5, 2025*, 25/08/2025, <https://ombudsman.md/wp-content/uploads/2025/09/shadow-report-cerd.pdf> [geraadpleegd op 05/05/2026]

Platform for Gender Equality, *Shadow report on the implementation of CEDAW in the Republic of Moldova*, 23/05/2025, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/DownloadDraft.aspx?key=2wukj0mH9xHppEDG2qvWBM2waGBV2e5S/Z6Cw28S5UcaV8Vpoi8bRCniIGALVT5A [geraadpleegd op 17/06/2025]

Promo-Lex Association, *FACTSHEET | Hate speech and incitement to discrimination in the public space and in the media of the Republic of Moldova*, 09/11/2021, https://promolex.md/wp-content/uploads/2021/11/Factsheet_HS_2018-2021_ENG.pdf [geraadpleegd op 18/02/2022]

Promo-Lex Association, *Hate speech and Incitement to Discrimination in the Republic of Moldova during the electoral campaign for the early parliamentary elections of July 11, 2021*, 15/09/2021, <https://promolex.md/wp-content/uploads/2021/09/Hate-Speech-and-Incitement-to-Discrimination.pdf> [geraadpleegd op 18/02/2022]

Promo-Lex Association, *Xenophobia, hate speech and incitement to discrimination in Moldova*, 30/01/2020, <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Racism/SR/Call/Promolexassociation.pdf> [geraadpleegd op 18/02/2022]

Promo-Lex, *2023 Moldova CSO Meter Country Report*, 12/12/2023, https://promolex.md/wp-content/uploads/2023/12/Moldova-2023-CSO-Meter-Country-Report_EN.pdf [geraadpleegd op 04/11/2024]

Promo-Lex, *Citizens' perceptions of hate speech during the parliamentary elections of 28 September 2025*, 24/04/2026, https://promolex.md/wp-content/uploads/2026/04/analiza_rezultate_sondaj_du_final_24.04.2026_eng.pdf [geraadpleegd op 12/05/2026]

Promo-Lex, *Hate speech and incitement to discrimination*, 02/04/2025, https://promolex.md/wp-content/uploads/2025/02/raport_du_ap_rrc_2024_sumar_eng.pdf [geraadpleegd op 12/05/2026]

Promo-Lex, *Hate speech and incitement to discrimination*, 12/03/2024, https://promolex.md/wp-content/uploads/2024/02/Sumar_raport_DU_ALG2023_anul_2024_ENG.pdf [geraadpleegd op 05/05/2026]

Promo-Lex, *Hate speech and incitement to discrimination*, 16/02/2026, https://promolex.md/wp-content/uploads/2026/02/summary-report-hs_elections-2025_eng.pdf [geraadpleegd op 05/05/2026]

Radio Moldova, *ANOFM secures jobs for 14,000+ citizens in Moldova*, 02/11/2024, <https://moldova1.md/p/38176/anofm-secures-jobs-for-14-000-citizens-in-moldova> [geraadpleegd op 05/05/2026]

Radio Moldova, *How Moldova's education reforms aim to improve PISA results*, 18/05/2025, <https://radiomoldova.md/p/48880/how-moldova-s-education-reforms-aim-to-improve-pisa-results> [geraadpleegd op 05/05/2026]

- Radio Moldova, *Moldova doubles state support for Roma students as President Sandu calls for dignity over pity*, 19/03/2024, <https://moldova1.md/p/71485/moldova-doubles-state-support-for-roma-students-as-president-sandu-calls-for-dignity-over-pity> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- Radio Moldova, *Moldova doubles state support for Roma students as President Sandu calls for dignity over pity*, 19/03/2026, <https://moldova1.md/p/71485/moldova-doubles-state-support-for-roma-students-as-president-sandu-calls-for-dignity-over-pity> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- Radio Moldova, *Moldova health insurance coverage reaches 84% as experts warn of sustainability gaps*, 16/03/2026, <https://moldova1.md/p/71236/moldova-health-insurance-coverage-reaches-84-as-experts-warn-of-sustainability-gaps> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- Radio Moldova, *Moldova reports sharp rise in Roma student enrollment for 2025 academic year*, 21/01/2026, <https://moldova1.md/p/67025/moldova-reports-sharp-rise-in-roma-student-enrollment-for-2025-academic-year> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- Radio Moldova, *Moldova sets 2026 health insurance fees: 80% discounts available for early payers*, 02/01/2026, <https://radiomoldova.md/p/66963/moldova-sets-2026-health-insurance-fees-80-discounts-available-for-early-payers> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- Radio Moldova, *Record support: Over 20,000 jobseekers employed through ANOFM in 2025, including 250 with disabilities*, 04/12/2025, <https://radiomoldova.md/p/64971> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- Roma Task Force, *Roma Refugees Mapping*, 01/07/2024, <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiM2IzOWRkMGQzMjQxYy00MjdkLThkMzItMGZOTMwZTgzMwQ3IiwidCI6ImU1YzZM3OTgxLTY2NjQ0NDZlNDk0YTBjLTU1NDNkMmFmODBiZSIsImMiOiJh9> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- The Calvert Journal (Erizanu P.), *The Pentagon and the Titanic: the story behind the grand homes of the Roma capital Soroca in Moldova*, 19/05/2021, <https://www.calvertjournal.com/features/show/12777/roma-hill-soroca-pentagon-bolshoi-theatre-titanic-story-behind-grand-homes-post-soviet-roma-capital> [geraadpleegd op 18/02/2022]
- United Nations Children's Fund (UNICEF) (Damaj M.), *Equal rights, unequal realities*, 17/04/2025, <https://www.unicef.org/moldova/en/blog/equal-rights-unequal-realities> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- United Nations Committee on the Elimination of Discrimination against Women (CEDAW), *Seventh periodic report submitted by the Republic of Moldova under article 18 of the Convention, due in 2024*, 15/10/2024, <https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=0%2Bub%2FgsSfnR4zrpQAVKjrvtiWuo9TugnXO%2FWSWTKB5ZBu%2FO%2Bp9Fn%2BMd8H08PGtqp2ghX0SeZuaqLvhQkqP%2F3PQ%3D%3D> [geraadpleegd op 17/06/2025]
- United Nations Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD), *Concluding observations on the combined twelfth to fourteenth periodic reports of the Republic of Moldova**, 23/05/2024, <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/076/49/pdf/g2407649.pdf> [geraadpleegd op 17/06/2025]
- United Nations Development Programme (UNDP), *"Enhancing access to justice for living in dignity" Project. Progress Report (June 2023-August 2024)*, 02/05/2025, https://www.undp.org/sites/g/files/zskqke326/files/2025-05/final_report_a2j_4_dignity.pdf [geraadpleegd op 05/05/2026]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Mapping of the Roma refugees in the Republic of Moldova*, 30/05/2025, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/116641> [geraadpleegd op 05/05/2026]
- United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF), *Terms of Reference – Individual Consultancy to support the Independent Appraisal of the Education Sector Plan, Republic of Moldova*, 08/04/2021, https://www.unicef.org/moldova/en/media/6051/file/ToR_ESP_Appraisal_va.pdf [geraadpleegd op 18/02/2022]
- United Nations Moldova (Simion O.), *Roma women speak up and vow to take action against gender-based violence*, 05/12/2023, <https://moldova.un.org/en/254869-roma-women-speak-and-vow-to-take-action-against-gender-based-violence> [geraadpleegd op 08/12/2023]
- United Nations Moldova (UN Moldova), *Coordination and joint efforts to advance equality and human rights of Roma on both banks of Dniester/Nistru River*, 03/04/2026, <https://moldova.un.org/en/313100-coordination-and-joint-efforts-advance-equality-and-human-rights-roma-both-banks> [geraadpleegd op 05/05/2026]

United Nations Women Moldova (UN Women Moldova), *Participants in the "Roma Women in Politics" program visited the Parliament of the Republic of Moldova*, 14/05/2019, <https://moldova.unwomen.org/en/noutati-si-evenimente/noutati/2019/05/roma-women-in-the-parliament> [geraadpleegd op 05/05/2026]

United States Department of State (USDOS), *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Moldova*, 30/03/2023, <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/moldova/> [geraadpleegd op 27/11/2023]

United States Department of State (USDOS), *2023 Country Reports on Human Rights Practices: Moldova*, 22/04/2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/moldova/> [geraadpleegd op 04/11/2024]

United States Department of State (USDOS), *2025 Trafficking in Persons Report: Moldova*, 29/09/2025, <https://www.state.gov/reports/2025-trafficking-in-persons-report/moldova/> [geraadpleegd op 05/05/2026]

United States Department of State (USDOS), *Moldova 2020 Human Rights Report*, 30/03/2021, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/03/MOLDOVA-2020-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> [geraadpleegd op 18/02/2022]

Voice of the Roma, *Alternative report UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination submitted at the 112th session (April, 08 – April, 26 2024)*, 03/2024, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/DownloadDraft.aspx?key=1cJsGKycqclvjImzvk3XZG0ky/FJ0TnOIVn+qUDH0Xw9b0S7bHVg5bzqW//PIDoXDW23b8aoNNSHmBodEf1fhq [geraadpleegd op 04/11/2024]

Voice of the Roma, *Alternative report UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination submitted at the 112th session*, 04/2024, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/DownloadDraft.aspx?key=5xFstV7YGFnZY8wL7YBhETkCsrMPLv1IQkK/K0NMqbBJNc1y5mHkHee446f1aTSZ [geraadpleegd op 17/06/2024]